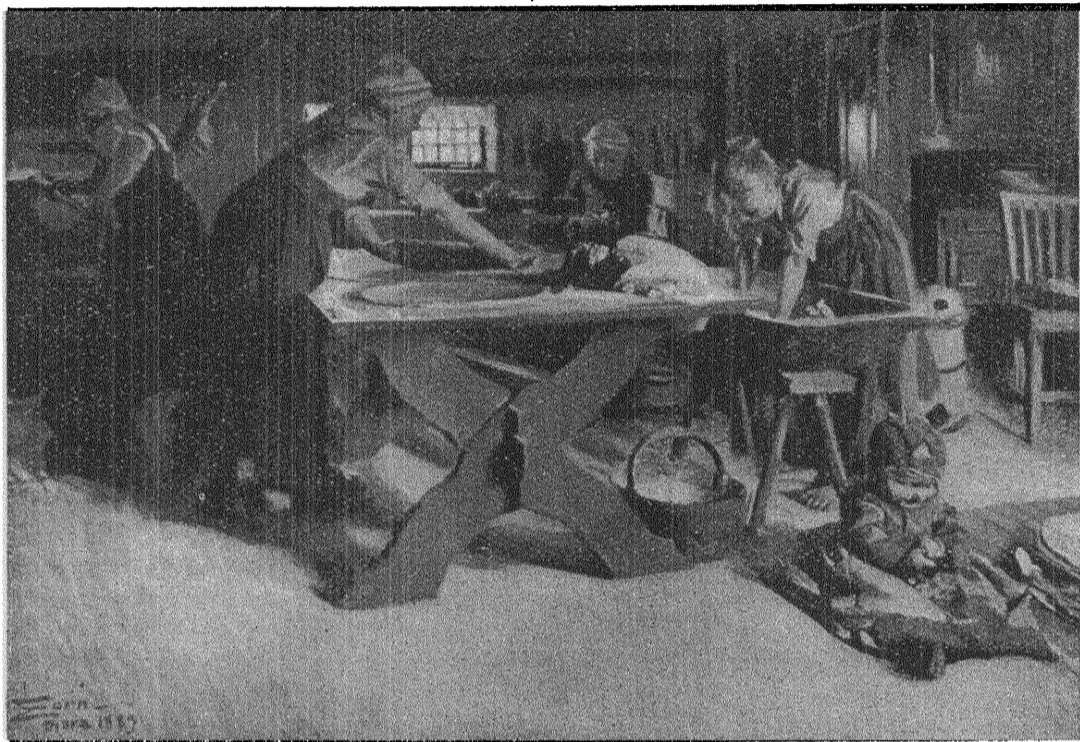

MORGONBRIS

JULNUMMER

Zorn: HEMBAKNING.

HEMFÄRD.

*Darrande bleka stjärneljus
glimma i julenatten.
Färden går snabb genom skogars sus,
går över frusna vatten
fram till en koja, som väntar varm
med strålande ljus på fönstrets karm.*

*Tankarna söka älskad härd
fjärran från hårda strider.
Framåt ständigt går nu vår färd
medan ur mörkret skrider
tyst i en längtan, som ej har namn
barndomsminnet ur glömskans famn.*

*Åren glida oss snabbt förbi,
hjärtat är jämt detsamma.
Klingar emot oss en julmelodi
börja vi åter att stamma
barndomens sång om fröjd och frid,
glömma vi livskampens hårda strid.*

GUSTAV ÅSTRÖM.

“Över vägen låg ömsom sol, ömsom skugga...”

Följande djupt kända och förstående artikel till Branting av Ellen Key ha vi hämtat ur "Veckojournalen", och vi ha härmed velat giva våra läsare tillfälle att taga del av densamma.

Käre Hjalmar Branting, du lär snart fylla sextio år. Ha åren verkligen hunnit bli så många sedan din gossegestalt skymtade förbi mig i min ungdom och jag såg utkorelsens strålgans lysa runt din lejonman? Ingen anade då att ljusringen skulle komma att lysa över ett trovittnes ämne. Dina anlag lovade dig en glänsande vetenskaplig bana från vilken ditt samvete bjöd dig att vika när du blev vad din klass då kallade dig: en drömförledd fantast eftersom den icke ägde någon möjlighet att mot dig slunga ordet "lycksökare", när du lämande allt, som in- em denna värld kallas lycka, för att följa din genius.

Huru ljus var den tid då du drömde dina stora drömmar och åt deras förverkligande gav din ungdoms tro och hopp, dina mannaårs vilja och verk. Nu faller eftermiddagens sol över din väg, där du går fram hälsad som segrare av de skaror dem du lärt först att längta efter, sedan stiga upp emot det ädlare människolivets höjder.

Men det är icke en segrares blick, det är alltjämt en drömmares, man möter då man ser dig strida i spetsen för dessa skaror. Du känner med vemod att dessa skaror äro mycket annorlunda än den arbetsadel om vilken du siat! Ljusare var den tid då du var "avfällingen" från den klass och den tro i vilka du föddes, då din ljusgestalt gick i spetsen för en liten hop längs de branta stup där vägen mödosamt banades till den höjd där ett människovärdigare liv skulle uppstå. Allt större blevo de lidande och bidande skaror i vilkas ögon ingen som du kunde tända hoppets ljusa värme. Över vägen låg ömsom sol, ömsom skugga, men ju längre vägen blev, dess säkrare var förvisningen att på bergets topp väntade: svalka och vila. Även från de djupa leden började du höra klang ej blott från bågar men även från lyror. Och för de sjungande såväl som för de stridande var du den förkroppsligade offerviljan, den heliga vilja som i sin glöd smälter samman tron och kraften, rätten och makten. Såsom stiganare och vägbyggare nödgades du bruka många svaga verktyg. Du såg svikande hopar följa stigar, som åter buro nedåt. Men du tröttnade icke, ej ens när helvetets portar öppnades

och ditt förtroende till de över alla gränser höjda internationella känslorna hos dina stridskamrater blev sviket. Under världskriget blevo slagfälten gravplatser ej endast för vänner utan även för tankar, som du givit ditt hjärta. Men du svek icke.

Nu står du inför det sista valet som betyder mest. En ungdom kan vid skiljevägen välja en bana från vilken han eller hon senare måste vända för att vara sitt samvete trogen. Sextio-åringens samvete bjuder honom att

Zorn: MODERSGLADJE.

vara trogen de tankar, han givit sitt innersta liv. Så vinner han rätten att varna, när han ser sina följesvenner förvilla sig mot de trask, där partier- nas krig slukar de stora idéerna. Må du fortfara att göra sagan till sanning, sagan om hjälten, som blev dödare av de vidunder, som bo i demagogiens trask. När du — som den förste socialisten i riksdagen — under 1890-talet höjde din ensamma röst mot det samhällsväsen, som präglade detta tidskede, då fröjdades man åt den starka unga stämman, som icke sjöng tidens lov, utan förkunnade dess behov av omvändelse. Din stämman ägde samma klang av visshet som Davids när han gick mot Goliat med endast bäckens stenar för sin slunga. Men den flugsurrande tid i vilken vi då levde var ej lätt att överrösta med en ren musik. Och även din stämman måste mista Davidsklangen när det blev under var-

garnas tjut den ljud. De tankar för vilka du under snart fyra årtionden kämpat gäller det nu att icke svika, även om du skulle stupa. Du vet att du tagit miste på vissa idéer, som på vissa män. Du har sett de senare falla av, de förra omvandlas. Du har nödgats bära mötet med lögnen och avunden, tyvlet och hånet. Men du har ännu ej mist din blå trosblick, ty du vet att på stigen du röjde träda nya skaror och att bygget av vägen, som du började skall fortsättas av nya män. Lösenord och verktyg växla. Men framåt är det bud, som nu bestämmer socialismen, såsom det en gång bestämde liberalismen. Hövding är endast den, som ur tidsrösternas sorl kan särskilja tidsandans sus. En sådan hövding är alltjämt du, Hjalmar Branting. Under de senaste tjugu åren har jag ej ens sett dig tjugu flyktiga gånger. Men var gång såg jag att trovittnets glans alltjämt dröjde kring din panna, glansen av den vissheten att

— — efter natten kommer alltid dag och såret läks och sorgen har en ände."

Glansen är dämpad av den vemodiga vissheten, att du, liksom andra vägledare ur trældomens land, aldrig själv kommer in i de fagra ängder, du bebådat. Du har sett dina drömmars rike gulna mot höst och ett nytt släkte ytligt läppja ur förkunnelsens strömmar. Du har sett medkämpar falla och dina vänner glesna. Men emedan din blick ständigt är riktad mot morgonljuset kan den — i djupare mening — aldrig slockna. Om några hundra år, när socialismen tillhör historien, emedan dess stora mål äro nådda, då skola barnen i vårt land läsa om Hjalmar Branting såsom de nu läsa om Engelbrekt och Sturarna och Vasarna och lära att han var huvudet högre än allt folket under den tid i vilken han levde. Liksom dessa stora hädangångna förblir du en ledare och hjälte för de tider som följa dig efter.

*
"Ingen kyrkoväg finnes, där ej eld eller yxa gick före.

Så är förloppet även i den andliga världen. Där först den ensamma yxan klang, där går nu mängden med fanor och fanfarer."

(Ur "Tankar".)

Ellen Key.

I ny jord.

En gammal historia ånyo berättad.

Så heter en ny bok av Ivan Oljelund, utgiven på Tidens förlag. Denna bok har allmänt uppfattats som en omvändelsebikt från ungsocialism till socialdemokrati. Nå, den uppfattningen kan man få. Men man kan också ta den mycket enklare och mycket — djupare: människoandens frigörelse ur vanetänkandets idissling och ur frasens billiga famntag. Det är historien om en man, som den påtvungna fängelsevistelsen gör till en tänkare, en seende och sökare — i motsats till så många andra, som därifrån utgått som storskrävande martyrer med monopol på den enda rätta sanningslärans förkunnelse.

Vad Oljelunds bok kunde lära oss mycket, om vi bara ville vara så snälla att läsa den under självbegrundan! Om vi ville bita i det sura äpplet och helt varligt tänka efter: tänk om det där och det där passar in på mig? Det vore för bedrövt. Jag får lov att ge akt på mig själv ett litet grand — inte bara på andra!

Det är just detta, som är det vitala i Oljelunds bok: själens bringande till mognad inifrån, genom förnuftets klara röster och ödmjukhetens stilla viskning inför problemens storhet och mångsidiga sammansättning. Bara i en sådan liten situation i boken, som där Daniel står på tribunen och talar och talar... Men efteråt kommer reflexionen över vad han egentligen utträttar med detta. Nej

”det skall bli slut på detta förbannade pratande — — Eller kan du säga mig vad jag utträttar för gott med att ranta omkring och hålla föredrag i den gamla inkörda trallen? Se på mig, se på alla dessa agitatorer, som far land och rike runt och spänner upp partiernas lyckohimlar som japanska parasoll! Man kommer som en provryttare med snälltåget i sista minuten, rusar upp på talarstolen, och sätter apparaten i gång; det gnistrar, fräser och smäller en timme, publiken sitter där fulldundrad och bländad, man slår locket i lådan och bockar sig ut, river åt sig pengarna, pratar strunt med arrangörerna och far till nästa marknad. Men kanske där satt ett gråskägg på första bänken, böjd av årens slit och släp. Han har dragit upp en skock barn, han känner livets hårda sanning. Han skakade kanske på huvudet när fyrverkeriet var slut. Har du tänkt på att du och jag och alla andra revolutionära ungdomar borde gå ned och sätta oss vid hans fötter. När jag tänker på det, är det komplett slut med alla föredrag.

— Om alla resonerade som du, skulle vi inte ha haft någon arbetarrörelse här i landet.

— Det fanns en tid då en ung, rödkindad ovederhäftighet var ofrånkomlig, då den okunniga optimismen var nödvändig; men den var naivt ärlig och uppriktig och den var läraktig och utvecklingsduglig. Nu ha vi urartat till steril jargong. Det är skillnaden!”

Känner någon igen detta! Hur många gånger har man inte tänkt och känt detsamma. Och helst av allt velat säga: jag har ingenting att ge er, jag är själv en behövande, en fattig. Jag vill gå hem till min kammare, stänga min dörr, rannsaka mitt hjärta, fostra mitt omdöme, vidga min synkrets, bli en personlighet och en sanningsökare, ej en opersonlig eftersägare,

Zorn: MONA.

och jag ber er, mina åhörare, gå hem och göra detsamma.

För den som icke rädes att se sanningen i ögat, även om denna sanning är för honom eller hans ”bekännelse” ej allt igenom behaglig, skall I ny jord bli en verklig upplevelse. Den är dessutom icke blott en krönika, den är glimtvis ett konstverk.

I fängelset försöker Daniel få den sniglande tunga tiden att gå med att skriva artiklar och dylikt. Men det går ej, ty ”man måste ha ro för att arbeta, icke blott stillhet”.

Ja, det är just detta. Ro och stillhet. För att läsa, för att tänka, för att fråga. Det är detta vi icke ha haft under dessa arbetarrörelsens brytningsår. I stort sett.

Därför ha så många stannat i väx-

ten. Somliga ha stelnat i ”rosenrod ohistorisk okunnighet”, för att citera ett yttrande av en partivän. Andra ha blivit stinna i växten av tidningsvisdom och mötesprat, men fattiga i anden. Men de flesta ha helt enkelt blivit vad de orkat. Om lusten att tränga djupare funnits hos dem — ja, då ha de orkat mycket. Ty där lusten finns, även om de yttre förhållandena äro vidriga, finns ingen anledning till misströstan. Omständigheterna kunna väl mycket försena och hämma en själs utveckling, men aldrig helt förkväva den, n. b. om den verkligen var något. Men där icke lusten finns, där måste den väckas. Och därför är det vi haft våra möten med föredrag och föreläsningar. Bra och mindre bra, sett efter vad som står till buds.

Det är ingen högre visdom, i de flesta fall, ej de eviga sanningarna, som förkunnas på dessa möten, det är fragment av visdom och sanning, åtminstone bör det vara så; av vetande, viljande, kunnande. Sedan är det du själv, ärade läsare och åhörare, som skall ta hand om ditt innersta väsens utveckling — det kan ingen annan göra. Ty det är ej fråga om sådant, som man får lära sig i skolor eller genom att slå i lexikon. Skollärarysdom lida vi ingen brist på varken inom partiet eller inom det borgerliga samhälle, som omger oss. Nej, det är det personligt subtila, från Pål och Per väsenskilda, som du själv skall draga upp och ansa hos dig — med fastå händer och kritiskt sinne.

Våra primitiva instinkter äro våra besvärligaste antagonister. De förleda oss till fadda samtal, handlingar, förströelser. Och det sublimala är dagligt tillstånd blott för snillet. För genomsnittsmänniskan är plikten och ansvaret den största levnadsformen — det sublimala i det tysta!

Först genom den personligt förvärvade vissheten att ”lyckan är en inbillning och lidandet en verklighet” blir du måhända helt den nyuppståndna människa, som ser dig själv. Då är du färdig med det lilla jagproblemet, som gjort dig i egna ögon så märkvärdig, du gör din gärning, om än aldrig så ringa, med stilla ro, eftersom just den gärningen blev din. Du är en länk i en kedja, ingenting mer, men heller ingenting mindre.

Julia Ström-Olsson.

Från Mårtens till jul.

Av Hedvig Svedenborg.

Detta hade inte hänt direktör Bengt Månson på många år och när det nu hände så blev han rädd, spökrädd, skulle man kunna säga.

Han hade börjat tänka och han kunde för sitt liv inte förklara varför han tänkte, eller ur vilka dunkla källor hans tankar sprungit fram. Men faktum var att nu voro tankarna där och att de oroade honom i högsta grad.

Bred och säker hade han slagit sig ner vid middagsbordet, som dignade under mer eller mindre, snarare mindre, smakfull kristall och silver. Medan det bländande, pinande elektriska ljuset, kom allt levande, såväl människor som blommor, att te sig skugglikt bleka och överkliga.

Om det var när han mötte sin hustrus slocknade blick, hennes retsamt enkla dräkt och gammalmodiga frisyr, som varken pärlor eller diamanter mäktade ge glans, som den första tanken kom och knackade på, visste han inte. Bara att den kom stickande, mellan bullrande skratt och klirrande glas med en liten fråga. Med ett helt oväntat:

— Mins du?

När du bräddfyller din stol, i stadsfullmäktige eller sitter som ordförande i bolag och kommittéer, eller i brokiga band och insignier intar hedersplatsen i din orden, eller när du, som nu, är värd i ditt m-a-g-n-i-f-i-k-a hem, tänker du då någonsin på den lille frusne parvel, som gick i vall med gässen längs med dikesrenen.

Kan du höra hur hemskt vinden spelar flöjt i pilebuskarna och blåser basun i de gamla almarna, som stå vakt kring Beckagården, som ligger likt en lockande oas där borta vid horisonten.

Där inne är varmt och gott, där inne spinner katten och där får man äta och sova. Men ännu är det många timmar till dess. Inte förrän Beckagårdens ärgmossiga tak färgas av den nedgående storm-solens brand, får du gå hem.

Träskorna äro så tunga av lera och dy, att de knappast gå att lyfta från marken, och så stora, att fötterna skvalpa i dem, tröjan är trasig och mössan utan skärm, och du fryser så att du inte kan förstå att man kan leva, när det känns som is, ända in i märgen. Och med avund ser du på de feta gässen, som gå där och vagga och snattra i sin varma, duniga skrud och norpa läckerheter vid den ännu grönskande dikeskanten.

Och du drömmer om sagan som mor Bengta brukar berätta — om de sju prinsarna, som blevo förvandlade till vildgäss, medan du för din del, tycker, att den största lycka som kunde hända dig vore om en fé komme och gjorde dig till en gås.

För se bara hur hela Beckagården står på tå för gässen och kurtisera dem, allra helst när det stundar till Mårtens — och jul.

Och i din förtvivlan, då tårar och näsa rinna i kapp i den disiga blåsten, menar du att det gjorde dig alldeles detsamma om du så ock bleve slaktad, tappad, knaprigt brunstekt och uppäten, för då finge du åtminstone känna hur det känns att bli riktigt varm en gång.

— — —
"Nej, inte champanj, utan den djupa burgundern, len som sammet, varm som en sydländskas blick, hör just samman med den helige Mårtens dag, den saken förstod de epikureiska munkarna, redan på sin tid", sade översten och höll upp glaset mot ljuset, "eller vad anser ni, hr direktör?"

"Jag, jag", stammade direktör Månson, liksom väckt ur en djup sömn, "jag trodde att Mårtens gås hade något med Martin Luther att göra. Och han och munkarna? — — — var det inte något trassel mellan honom och — — —"

"Jo jo men san", log borgmästaren, "det var nog inte utan. Men firandet av Mårtens gås är betydligt äldre än så. Det var visst till minne av en katolsk kardinal, eller — — —"

I detsamma kommo de små svartvita uppasserskorna in, bärande gyllene stekar på silverne fat, och herrarna fingo annat att tänka på än Mårtens-firandets ursprung.

Men till värden kom åter den lilla tanken stickande med sitt: — Minns du, när solen äntligen dalade och färgade ärgig takås i purpur och guld, att du redan stod på pass bakom knuten för att slinka in på den kringbyggda gården, så snart som du ansåg att du vågade visa dig. Ja, och så kom du då in till den gamla ugnen, utsirad med hela skapelsehistorien på de stora järnhällarna och som vällust kände du värmen tränga in i din själ och som i en dröm satt du och såg på den fyrkantiga järnhällen, där Adam, Eva, ormen och äpplet spelade någon slags komedi i eldskenet inför din sömniga blick. Och så fick du grötdoppa och ville inte byta varken med gäss eller förtrollade prinsar.

— — —
Skratten hade blivit bullrande och kvickheterna tungfotade, medan ånga av stek, vin och döende kryssantemum fyllde rummet.

"Se på Månson," skrällde disponenten, som såg ut som en nötknäppare, "han sitter ju och drömmer som en ung flicka i midsommartid. Vad är det med honom?"

"Med mig? Ingenting. Och skål, gamle skämtare."

Men att rodnaden steg upp under direktör Bengt Månsons förut högröda hy kunde ju ingen se, inte ens hans förkomna hustru, som dock satt och undrade på om inte "pappa", när allt kom omkring, drogs med spanska sjukan, för han var sig så rakt olik. Han hade ju inte givit henne en enda förebrående blick under hela middagen och det fast champanjen kom in alldeles för sent. Det såg ju nästan ut som om han inte ens märkte det.

Och det gjorde han inte heller, för den där lilla envisa tankens skull, ty den fortsatte alltjämt att minna honom om tider som gått.

— — —
Minns du, att på den tiden var du dock en riktig liten människa, du tänkte och drömd och var medveten om att du hade en odödlig själ, och när du hade något att ge, så gav du av ditt fulla rika barnahjärta. Men hur gick det sedan?

Som en grant målåd kuliss har du blivit, med en nog så gentil yta, men tittar du på avigan, så finner du bara säckväven. Och för varje pinnhål du nått i höjden, har du lämnat något av det som, en gång, var ditt verkliga jag, bakom dig.

Som liten pilt hade du en egen övertygelse och den lille gäsvaktaren bar på en personlig stolthet, som han inte prutade med. Men sedan dess har du lärt dig böcka och buga, slingra och hålla granna tal, ofta mot ditt bättre medvetande, tills att du lyckades tala ihjäl det bästa som fanns inom dig. Och ju flere dekorationer du fått utanpå, ju tommare har du blivit i ditt inre. Och om det kan lända dig till yttre ära och glans, så kan du nog räcka den lidande mänskligheten en hjälpande hand, men har du någonsin skänkt alla de hundrade tusenden, som frysa ända in i märgen, utan utsikt att någonsin nå den värmande ugnen, en enda hjärtats tanke, såg har du — — —

— — —
Bengt Månson tog servetten och torkade sig i pannan och så reste han sig, han den glänsande talaren, som just tack vare ordets makt kommit sig upp, och höll ett tal. Ett ytterst märkvärdigt tal. Han berättade om den envisa tanken som kommit och knackat på, om minnen som stigit upp ur dunkla djup, om den lille gäsvaktaren som levde ett liv värt att levast och om den stenrike direktören som inte levde alls. Och om lidandet i världen, som vi trots hjälpande, milda händer de flesta av oss dock aldrig riktigt anammat. Samt att just denna Mårtens aften, till

vilkens ära den nu än firades, blivit till en milstolpe, till en ny minnesdag i hans liv. Och så drack han med sin lilla urblekta hustru, som trots livets skiftningar alltid förblivit sig själv, samma blida, rättrådiga och anspråkslösa kvinna.

En skål för henne som han vann, innan han ännu hunnit bli förtorkad i sitt inre och innan den yttre glansen bländat hans blick.

Men från den stunden hade Elida Månson ingen ro i sin själ, övertygad som hon var att hennes man bar på någon smygande, obotlig sjukdom. För se Månsons nyvaknande samvete trodde hon alls inte på.

Men ju tyngre och mörkare dagarna blevo, ju längre det led mot jul, ju ljusare blev det i Elidas sinne. Om hon också inte såg sin man oftare än förr, upptagen som han var med firman Månson och Holt, som han skapat, och med de tusende förtroendeuppdrag som formligen haglade över honom, så kände hon dock att det liksom kommit en viss ro över både honom och hemmet. Och då inga som helst sjukdomssymptom visade sig, så lugnade hon sig så småningom.

Dagen efter Lucia var det sed där i huset, att på allvar ta itu med julstök och julbak och när fru Månson, skuldmedveten och ängslig, som vanligt, förberedde sin man på att det nog komme att bli en smula upp-och-ner-vänt hemma en tid bortåt — vilket annars alltid varit signalen till en hel störtskur av snubbor över fruntimmers städpassion samt att direktör Månson försvann totalt från hemmets horisont — så skratade han bara och sade, att det där skulle hon inte alls bry sig om i år. För han hade redan skrivit hem till De Gamla och frågat, om de finge jula hos dem.

Och där stod mamma Elida som fallen från skyarna.

Aldrig hade hon i sina vildaste drömmar kunnat tänka sig något sådant.

Visserligen voro alla barnen flugna ur boet och — — och — men aldrig kunde hon tänka sig Bengt jula på gamla Beckagården. Och förbryllad och häpen såg hon på honom med sina små slocknande ögon.

"Se så, mamma lilla", log han, "titta inte på mig som om jag vore min egen vålnad. Ser du, allt sedan Mårtens har jag gått i mina egna tankar. Man vet ju inte hur länge man kan få behålla De Gamla och när de nu inte vilja komma till oss, så få vi väl komma till dem".

"Ja men — —" Elida hade så många invändningar att göra, att de stockade sig och körde ihop. Varför ingenting blev sagt alls.

Och på julaftons morgon kom den store direktören och hans lilla fru bilande till Beckagården med de mossigt gröna taken, som stucko fram mellan

Zorn: HEMLANDSTONER.

de knotiga almarna, där vinden blåste basun, alldeles som förr i världen.

Och så gingo de tvärs över den kullerstenslagda, kringbyggda gården och in i en liten smutt, med etterblå tapeter, där direktören och hans päls knappast kunde vända sig och därifrån in i lillkammarn.

"O, kära hjärtandes, ä' i här nu och inte ska i komma den här vägen", sade gubben Måns Bengtsson. "Mor är just inne i 'salen' och reder i ordning åt er."

Jasså, "salen" och de båda små gäst-kammarna där innanför. Bengt kunde inte annat än skratta, då han tänkte på hela den delen av huset, som annars alltid stod låst och oeldad, och hur han förgäves försökt få sin mor att inse, att de numer verkligen hade råd att bo i hela huset.

Och fastän en stor gran, med glitter och guld, stod mitt i rummet och en brasa flammade i kakelugnen, så var i alla fall "salen" så där ohjälpligt kall, kall och själlös, som stängda rum alltid bli.

Bengts mor låg just på knä och blåste på elden, när de kommo in, och måste hon ta tag i en stol för att kunna resa sig upp.

"Ja, välkomna då!" sade hon på sitt litet tvära sätt, medan de små kloka ögonen lyste som ett par julstjärnor av glädje. "Och de förstår i väl, att jag inte bryr mig om och vara kruserlig med min egen son, hur gentil han än blivit", tillade hon värdigt. "För han känner Beckagården utan och innan, både från fattigdomens och välståndets

dagar och han vet på pricken vad huset förmår."

Ja visst visste han det.

Nu skulle det bli — gamla färgglada bonaderna på väggarna i stugan; julkager med sjutton uddar på, spettekaga med svenska flaggan i toppen; bokvedsbrasa i den öppna spisen, som han själv låtit mura upp i stället för den gamla ugnen, men med järnhällarna med skapelsehistorien inmurade i väggen; dopp i grytan i köket och julbord i Lillkammarn.

Och de skulle alls inte bry sig om honom, utan bara gå till sina sysslor, medan far och han gick ut och tittade på djuren ett slag.

När Bengt kom in i stugan, ett par timmar senare, andfädd och varm, sedan han och fadern lagat att djuren fått dubbla ransoner och de gått runt ägor och gård för att se att inga redskap lågo ute och skräpade, fann han allt färdigt att fira julen, just så som han mindes det från den tiden han gick och vaktade gässen. Ty även om fatigdomen bet hårt i knutarna ibland, så nog hade det alltid funnits både öl och sovel, ljus och värme, när julen kom.

Några egentliga julklappar förekommo inte, för det är svårt att ge till dem som inte kunna ge igen, men ett litet paket var där i alla fall och det var till fru Elida. Och då hon fick se det, var det ett ögonblick som om all den varma glädje hon känt hela dagen flugit sin väg.

Hon såg med det samma, att det innehöll ett etui och förstod av gammal erfarenhet, att etuiet måste gömma något dyrbart smycke. Inte var det något för henne. Hon kände själv hur löjligt det var när hon gick omkring som en slags misslyckad skylt för firman Månson och Holt.

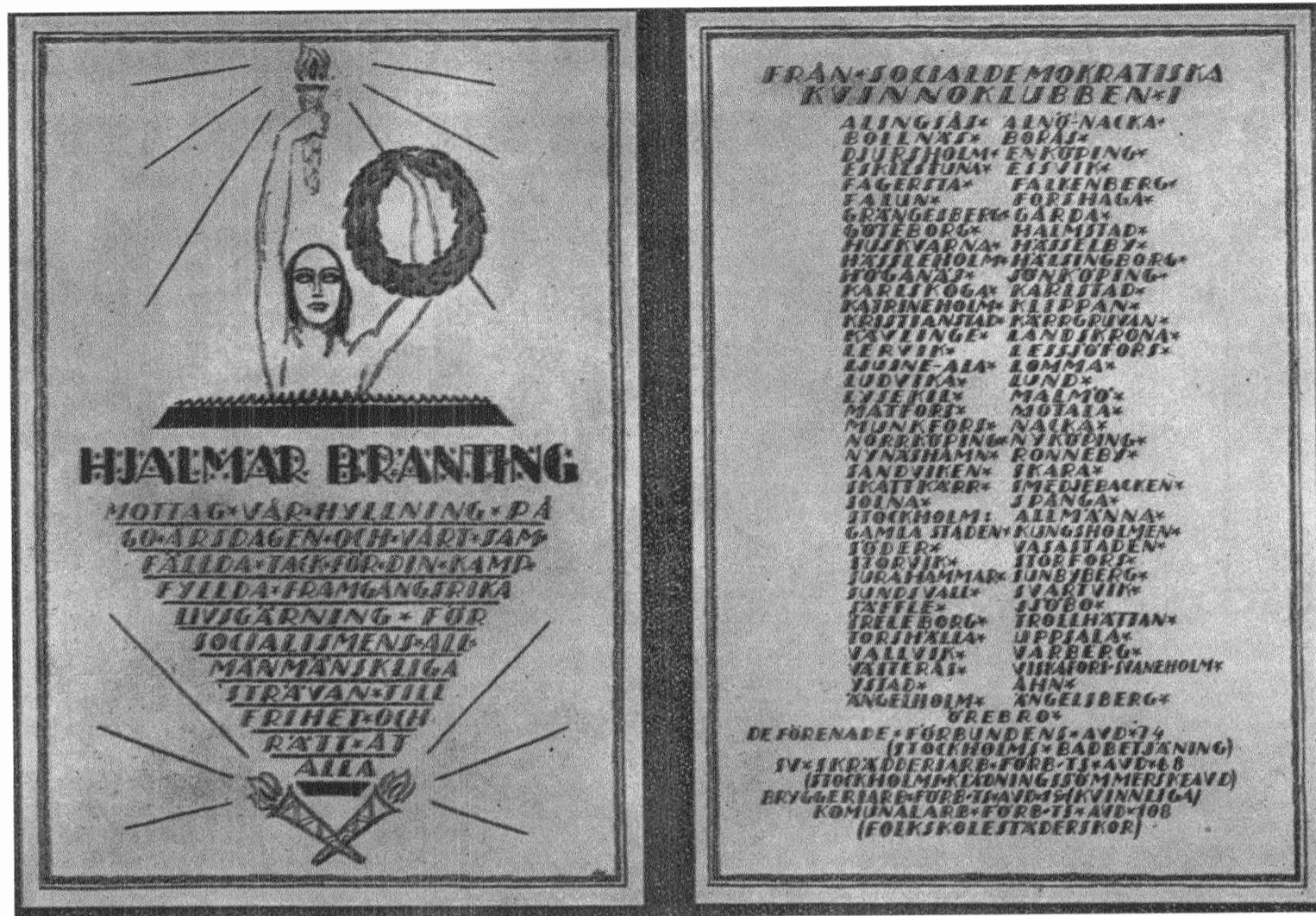
Men när hon öppnade etuiet, så fann hon där alla sina gamla smycken, både pärlor och diamanter, och på en lapp hade Bengt skrivit, att hon gärna fick offra dessa kalla stenar, som så många gånger kylt henne ända in i hjärtat, för dem som sakna bröd.

"Men Bengt då, Bengt då, lilla pappa — — —". Och Elidas ögon blevo så skumma, att de gnistrande stenarna försvunno som i en dimma. Medan Bengt helt godmodigt sade: "Nu tror jag sannerligen, att mamma Elida blev verkligen glad."

När hela gården gått till tidig vila, satt Bengt Månson ännu kvar vid spisen. "för att vaka ut de sista glöden", som han sade. Men det var nog mera för att drömma sig tillbaks till den tid, då han ännu hade en vakent själ, en själ som efter några årtiondens sömn åter började att ge sig tillkänna.

Men så småningom försjönk han i dvala, medan Adam och Eva, ormen och äpplet på järnhällen spelade komedi inför hans dovna sinnen, alldeles som när han var liten pilt och vaktade gässen.

Hyllningarna för Hjalmar Branting.

De socialdemokratiska kvinnornas adress.

Hjalmar Branting blev på sin 60-årsdag så livligt hyllad, som man kunde vänta. Från arbetarrörelsen över hela landet, från andra organisationer, från framstående män och kvinnor ur de mest olika verksamhetskretsar, från utlandet strömmade hälsningar och hyllningar till honom och hans familj. Att han fick tillbringa sin högtidsdag långt borta från sitt land och hem, i viktiga värv för freden och framtiden, gjorde att en hel del planerade fester och hyllningar här hemma måste inställas så länge.

Stockholms arbetarkommun anordnade dock en fest på Auditorium, som blev fullsatt till sista plats. Bland de närvarande märktes ett påfallande stort antal av äldre och medelålders partivänner. De kvinnliga partikamraterna voro också talrikt representerade.

Festen inleddes med musik av ett synnerligen väl samspelt amatörkapell, varpå följde sång av Stockholms arbetarsångförening.

Talet för Branting hölls av redaktör P. Albin Hansson, varefter arbetsrådet C. E. Tholin i sitt föredrag gav några minnen och intryck från arbetarrörelsens äldre dagar. Festen präglades av

en varm stämning och avslutades med sång av kören. Följande telegram till Branting avsändes från festen:

"1,800 partivänner, samlade i Auditorium till firande av Din 60-årsdag, sända hövdingen och kamraten sina varmaste lyckönskningar till ännu lång levnad med oss för socialismen."

De gåvor, som komma att överlämnas till Branting vid hans hemkomst, äro konstnärligt vackra och gedigna.

Bland dem intager de socialdemokratiska kvinnornas en utav de främsta platserna. Den är en synnerligen vacker adress, utförd av artisten Wilhelm Käge och inbunden i ett konstnärligt arbetat skinnband av hovbokbindare Hedberg samt av följande lydelse:

Hjalmar Branting!

Mottag vår hyllning på 60-årsdagen och vårt samfällda tack för din kampfyllda, framgångsrik livsgärning för socialismens allmänmänskliga strävan till frihet och rätt åt alla.

Från Socialdemokratiska kvinnoklubben i Alingsås, Alnö-Nacka, Bollnäs, Borås, Djursholm, Enköping, Eskilstuna, Essvik, Fagersta, Falken-

berg, Falun, Forshaga, Grangesberg, Gårda, Göteborg, Halmstad, Huskvarna, Hässelby, Hässleholm, Hälsingborg, Höganäs, Jönköping, Karlskoga, Karlstad, Katrineholm, Klippan, Kristianstad, Kärrgruvan, Kävlinge, Landskrona, Lervik, Lesjöfors, Ljusne-Ala, Lomma, Ludvika, Lund, Lysekil, Malmö, Matfors, Motala, Munkfors, Nacka, Norrköping, Nyköping, Nynäshamn, Ronneby, Sandviken, Skara, Skattkärr, Smedjebacken, Solna, Spånga, Stockholm: Allmänna, Gamla staden, Kungsholmen, Söder, Vasastaden; Storvik, Storfors, Surahammar, Sundbyberg, Sundsvall, Svartvik, Säffle, Sjöbo, Trälleborg, Trollhättan, Torshälla, Uppsala, Vallvik, Varberg, Västerås, Viskafors-Svanholm, Ystad, Åhus, Ängelholm, Ängelsberg, Örebro.

Från De Förenade Förbundens avd. 74 (Stockholms badbetjäning), Sv. Skrädderiareförbundets avd. 68 (Stockholms klädningssommerskeavdelning), Bryggeriarbetareförbundets avd. 15 (kvinnliga), Kommunalarbetareförbundets avd. 108 (folkskolestäderskor).

Förbundsstyrelsen sände även följande telegram:

Branting, Genève.

Sverges socialdemokratiska kvinnor
sända eder sin vörtnadsfulla hälsning.

Sverges Socialdemokratiska Kvinno-
förbund:

Styrelsen.

Partistyrrelsen kommer att överlämna en ståtlig adress, textad av konstnären Torsten Schonberg, och bunden i ett praktfullt skinnband, utgåendet från hovbokbindare Hedbergs officin. Adressen lyder:

Hjalmar Branting!

I den svenska socialdemokratins och arbetarklassens namn bringa vi dig vår hyllning. Din trofasthet mot frihetens ideal, din lidelse för sanning och rätt, din livslånga kamp för ett rättfärdigt samhälle, din i alla skiften bevisade redobogenhet att sätta in hela din person i striden för de förtrycktas sak har knutit oslitliga band mellan dig och Sverges arbetare. Med din överlägsna klokhet, ditt i brinnande fejder beprövade omdöme är du ledaren och hövdingen. Den ömsesidiga troheten mellan dig och arbetarrörelsen är be-seglad av årtiondens hårda men också framgångsrika kamp.

Hell dig!

Sverges Socialdemokratiska Arbetar-
parti:

Partistyrrelsen.

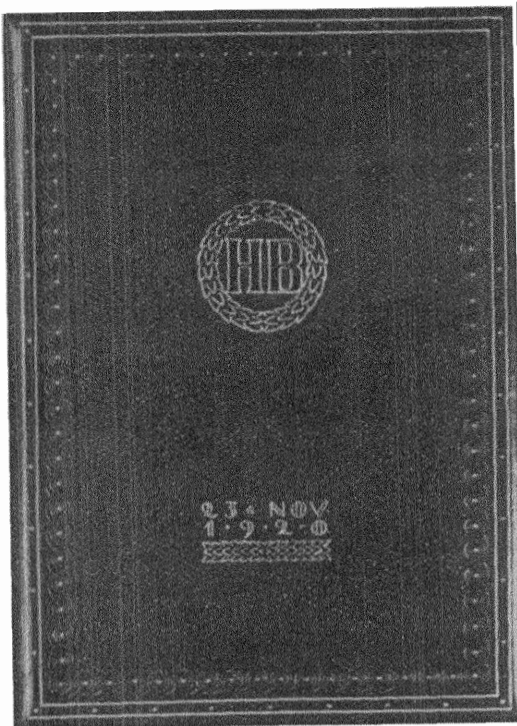
Den socialdemokratiska riksdagsgruppen uppvaktar med ett stort silverfat, utfört av icelören H. Müller. Det är ett vackert prov på vad en skicklig konsthantverkare kan utföra. Silverfatet är försett med icke mindre än 134 namnteckningar och prydes av samma emblem, som återfinnas på Folkets Hus.

Vidare överlämnas ett i konstnärligt band inbundet album, upptagande fotografier av medarbetarna i den socialdemokratiska pressen. Albumet, som fått ett tilltalande utförande, är försett med följande dedikation:

"Hjalmar Branting, den framstående publicisten och socialisten, kamratligen tillägnad på 60-årsdagen av svenska socialdemokratiska pressmän."

Styrelsen för Stockholms arbetarkommun, som önskat hugfästa Hjalmar Brantings 60-årsdag genom en minnesgåva, har av skulptören Adolf Jansson beställt en byst i marmor av jubilarerna, avsedd att överlämnas till honom personligen som en gård av tacksamhet och vänskap från Stockholms organiserade arbetare.

Resultatet av den insamling, som igångsatts av partistyrrelsen för att åstadkomma en penninggåva, kan ännu ej angivas. Det torde icke bli klart förrän om någon vecka, enär redovisningen ännu ej slutförts. Omkring 40,000 kr. har emellertid kommit partistyrrelsen tillhanda, ett värtaligt uttryck för arbetarklassens känslor för sin hövding.

Pärmen till adressen.

Engelskt lagförslag om kvinno- och barnarbete.

I England föreligger för närvarande ett lagförslag angående kvinnors och minderårigas användande i industriellt arbete, avseende att bringa lagstiftningen å nämnda område i överensstämmelse med internationella arbetskonferensens konventionsförslag. Från arbetarpartiet och speciellt kvinnoorganisationerna har berörda lagförslag mött starkt motstånd såsom i viss mån innebärande en försämring av förut gällande skyddsbestämmelser. Förslaget innebär nämligen bland annat, att det vid industriella anläggningar, där arbetet bedrivs i skift, skall vara tillåtet att, utan hinder av vad i 1901 års fabrikslag härom eljest är stadgat, använda kvinnor och minderåriga i två skift om 8 timmar. Förslaget har bland annat varit föremål för kritik i juli-numret av "Labour Woman", där det göres gällande, att arbetstidens lämpliga förläggning för kvinnor och minderåriga är av fullt ut samma betydelse som arbetsdagens längd i och för sig samt att en avvikelse från den ståndpunkt, lagstiftningen här en gång intagit, måste anses, om än icke stridande mot konventionsförslagens bokstav, likväl oförenligt med andan däruti. Enligt uppgift av Englands representant i presidiet för kvinnokongressen i Washington lär det också vara sannolikt, att den omtvistade paragrafen vid lagförslagens behandling i parlamentet blir återförvisad för omarbetning, under det förslaget i övrigt kan förväntas bli antaget.

De av lagändringen intresserade arbetsgivarna hava enligt en i Internationella arbetsbyråns revy återgiven tidningsnotis anordnat allmän omröstning bland sina arbetare för att söka uttröna dessas ställning till frågan.

(Ur Sociala Meddelanden.)

De nya medborgarna.

Vi ha i dagarna stads- och kommunalfullmäktigeval i landsorten.

Sedan ett par år tillbaka ha ju kvinnorna enligt lag kommunal rösträtt och räknas som medborgare. Men hur ser det ut i verkligheten? Jag har här framför mig ortspressen, vilken vimlar av valkungörelser och kandidatlistor. Så här skriver vår ärade högertidning: "Det soc.-dem. partiet i —stad upptager på sina valsedlar för stadsfullmäktigeval inga kvinnliga kandidater. Med anledning härav ha de soc.-dem. kvinnorna offentliggjort ett upprop till förmån för en lista, där fru —I står som första namn." Vidare meddelas, att den borgerliga valmansföreningen på sina listor upptager, i båda kretsarna, ett kvinnligt namn över och ett under strecket, allt enligt överenskommelse med Moderata kvinnoförbundet.

Reflexioner behövs inga, de göra sig själva. Och jag läser arbetarpresen, den ena kandidatlistan före och den andra efter, mest rena manliga listor, dock på ett och annat ställe ett kvinnligt namn instuckat. Men då annonserar man gärna ut: "Kvinnorna ha garanterats ett mandat på valbar plats." Tänk så storartat! Om man har utsikt att besätta en 12—14 platser, så släpper man i nåder med en enda kvinna, det är väl demokratiskt så det förslår. På många platser stängas de helt och hållet ute.

Och jag sitter och undrar: Vad tänka nu kvinnorna själva om allt detta? Vaknar då aldrig deras självständighetskänsla? Resa de sig inte i samfällid harm, när de se allt detta schackrande och köpsläende med deras solklara rättigheter?

Ähnej, en del känna väl piskrappen och gå kanske och göra sin plikt. De som fått nådegåvorna niga väl och tacka, stanna sedan för resten hemma vid sin tvätt och sina hemsysslor och överlämna åt männen att ensamma sköta valen.

Och ändock, om alla kvinnor voro vakna, så utgöra de den största valmanskåren. Man måste förstå Ellen Keys sorg över senare tiders kvinnor. Pionjärerna, de som fått börja från början och som satt in sina liv i kampen för våra fri- och rättigheter, de ha hoppats på ett stoltare kvinnosläkte, och de ha rättighet fordra av oss att vi med större ansvar förvalta det arv de lämnat oss.

Var går vägen ut ur detta slöhets- och osjälvständighetstillstånd, går den kanhända genom det egna kvinnopartiet?

Hulda Flood.

Frågan.

av Anna Björkman.

Havet låg blått. Stranden rullade sig mot vattnet i gnistrande vita sandåsar. Vid, fri horisont längs hela synlinjen, utom att sagoön i fjärran en klar dag som denna tecknade sin svaga, blåskuggade kontur mot den ljusa vidden.

»Atlantis», sade en djup stämma, och en brun kraftig hand visade mot den blåa skuggan.

Tvenne män lågo på stranden. En ung kraftigt skön, med en bronserad hud, som smidigt spände sig kring idel muskler. Hans fötter och skuldror stödde sig lätt mot sanden, liksom saknade denna smärta kropp, danad för språng, behov av vila, och dess liggande ställning blott var en lekfull attityd för gudalika lemmar. Knäna reste han i hög vinkel. Blicken såg man ej. Han hade lagt armarna skyddande över ögonen. Solen brann ju på fästet. Men nedanför armen skymtade en vackert tecknad mun med ett överraskande smärtfyllt uttryck i läpparnas vinklar. Och ovanför den reste sig på den högvälvda hjässan en rufsig ragg av strävt, svart hår.

Mannen vid hans sida, han, som talat, var äldre. Bägge badade nakna i solen före den salta sköljningen i det blåskimrande havet. Man såg att han begynt kämpa ålderns kamp mot en annalkande korpulens. Ett ännu tuktat hull rundade sig kring väldiga muskler, vars tydliga spel under den genomskinliga huden fordom varit hans stolthet och gjort honom till en bland målare åtrådd gentlemannamodell. Bägge tego. Då bröt åter en stämma tystnaden. Denna gång en hög, salvelsefull röst, som liksom mässade ord, vilkas innebörd avståndet borttog. Men då de båda reste sig på armbågen, sågo de på några stenkasts avstånd en grotesk grupp i vattnet. En figur — den mässande — klädd i svart långrock, med högt uppkavlade benkläder ledde vid handen en kvinna i långa, sida kläder. På stranden väntade ännu några vitklädda gestalter, män och kvinnor, även de i släpande dräkter, och på sandkullarna satt en liten högtidsklädd menighet. Nu redde sig den mässande att neddoppa den vita gestalten, som fallit på knä och i det avgörande ögonblicket gjorde ett svagt motstånd.

»Baptister», sade åter den djupa stämman, och ett tyst, skrockande skratt ljud från hans läppar, så länge ceremonien varade.

Den andre följde också akten men med ett surmulet allvar.

»Var har i dag ditt goda skratt tagit vägen?» den äldre nöp ynglingen lekfullt i skuldran, då han vid dopets slut vände sig mot denne och såg hans allvar.

Zorn: HINDAR.

»Jag finner ingenting att skratta åt.» Och om en stund, medan en våg av rött genomskimrade de bruna kinderna vid den ovana situationen att spela tillrättavisare gentemot en mogen, dyrkad ledare: »Det är ju för dem det heliga och ändå ett uttryck för mänskohjärtats eviga längtan att lyfta sig över sig själv.»

»Min munterhet når ju icke objektet och kan väl sålunda icke sårta. Därborta kunde du finna lämpliga föremål för ditt ingripande», han pekade på en rad skådelystna ynglingar, som mitt i kretsen av de invigda följde akten med glåpord och hånskratt. »Annars får du ursäkta, att om också du känner dig en smula

högtidlig jag ej glömmer min vana att utnyttja varje tillfälle till ett gott löje. Ty humorn, min vän, den hjälper ett gott stycke på väg.»

»Den hjälper icke», den unge upp tog hetsigt tillfället till inledandet av en ordstrid, förbigående den honom anvisade rollen av ordningsmakt. »Humorn frälsar ej.» Upprepningen kom med stigande bitterhet.

»Jag sade: hjälper ett gott stycke på väg», den djupa rösten ljud lika oföränderligt lugn.

»Man blir aldrig fri från sin evighetslängtan.»

»Gack bort och låt döpa dig», den äldre sökte alltfört länka samtalen i skämt.

»Dit går jag aldrig, icke till något sådant. Men jag ville inte skratta, därför att varje religiös livsåskådning dock är uttrycket för det, som trots allt blir tillvarons grundspörsmål. Att så formuleringen blir mer eller mindre otymplig är ju en bildnings- och utvecklingsfråga. Med andra ord denna religionsform är ett stadium på livsvandrarnas väg och ett uppfostringsmedel som alla religioner.»

»Du citerar min vän Lessing utomordentligt väl. Vi äro egentligen i huvudsak fullständigt ense, som så ofta är fallet vid dispyter, och öva oss blott med en smula ordrytteri. Och du följer säkert med, när jag fortsätter: mänskan finner heller aldrig den absoluta sanningen, vilket begrepp kanske i sig är en fiktion. Hon rör sig med trevande frågor.»

»Nej, här börjar vår osamstämmighet», rösten blev hetsigt skärrig, ty den unge gu-

den, som annars föreföll så fullkomligt utrustad, hade en spröd, klanglös stämma, över vilken han åtminstone i alla upprörda ögonblick saknade herravälde. »Ty jag utgår just från existensen av en absolut sanning, tror sålunda, att dessa frågor få svar. Jag hoppas, att dessa uppfostringsmedel dana för ett ändamål. Men du utgår vid början från en negerande skepticism.»

»Får då icke livet ett ändamål, om mänskan förmår höja sig till högsta möjliga fullkomning?»

»Det räcker inte. Jag kan inte vara hjälpt med mindre än jag kan räkna med eviga syften.»

(Forts. å sid. 13.)

Min dröm.

Av Ann Margret Holmgren.

Kära läsarinor av Morgonbris!

Ofta drömmer jag de fagreste drömmar och ofta slå de in. För 20 år sedan drömde jag att Sverges kvinnor skulle förstå att det var orättfärdigt att de inte hade rösträtt i det land, där de voro lika nyttiga medborgare som männen, och att det var till skada för det allmänna att kvinnorna inte hade något ansvar av hur det stora gemensamma hemmet, fosterland och kommun, sköttes. Det såg mörkt ut i början att få kvinnorna att gnugga den mångtusenåriga sömnen ur ögonen och se den saken klart. Men nu — nu har drömmen slagit in åtminstone bland massor av kvinnor. Det ha vi sett vid flera stadsfullmäktigeval. Och vi ha fått uppleva att kvinnor gjort nytta för sig bland städernas "fäder" — ja, så ha stadsfullmäktige kallats i långliga tider, utan att man förstod det avvita i att städernas mödrar voro utestängda från deltagande i de viktigaste beslut, som gällde dem själva och deras barn och snart sagt allt som de hade att göra med från morgon till kväll.

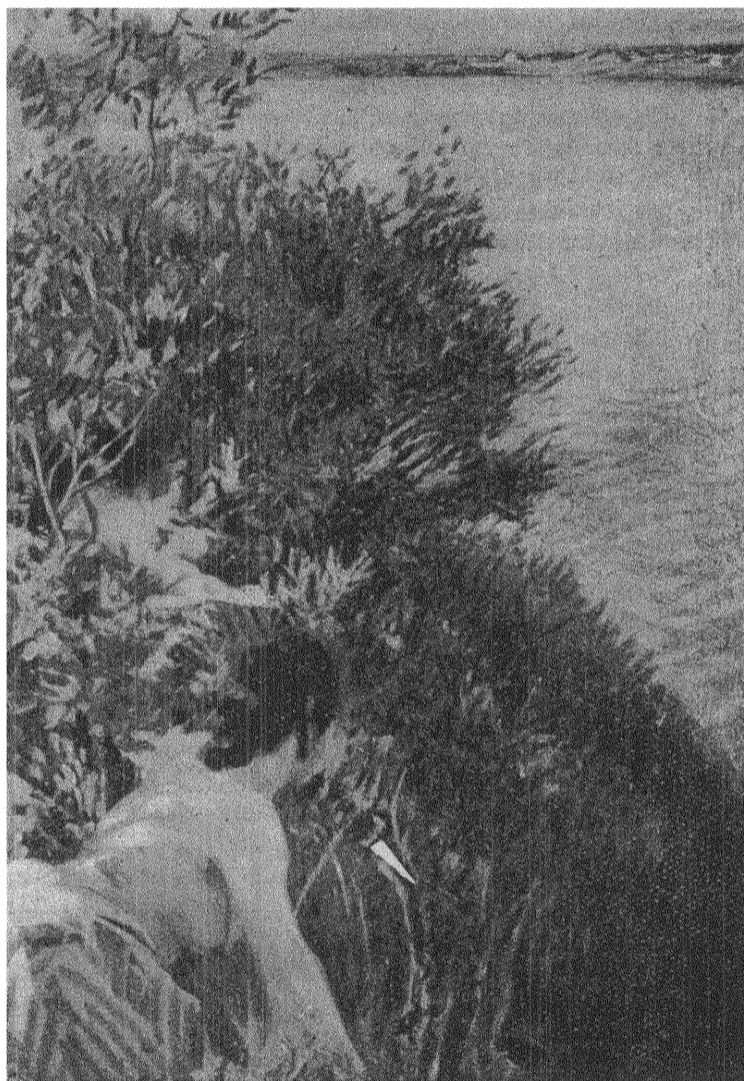
Nu har jag en ny dröm. Jag drömmer att landets kvinnor, och för resten kvinnor i alla länder, skola samla sig och bilda en fast systerkedja för att hägna om allt som är gott och ljust och vackert. En sådan kedja skulle, när den bleve utsträckt över hela världen, kunna bevara oss från krig och många eländen i samma stund som vi hade nog stor politisk makt i alla länder.

Men det dröjer länge, länge innan en så fager dröm kan bli verklighet. Först skola vi lära oss tro på att den kan bli det, annars blir den det aldrig.

Emellertid gäller min dröm närmast den dag i dag är. Jag ser för mig hur vi samlas i ett stort Svenska Kvinnors Medborgarförbund. Vi samlas för att vinna den medborgarkunskap, som vi alla behöva besitta för att självständigt kunna använda vår röst, och vi samlas för att stärka vår samhällsanda, som ofta är betänkligt skral, inte minst bland de lyckligast lottade, och vi samlas för att lära av varandra och för att stöda och värma varandra, och för att inom vårt land bilda en stark kedja, som skall värna

om det verkligt värdefulla i livet, det som kan skapa mer lycka i världen.

För det kan nu en gång inte nekas att med alla våra brister — och gud skall veta att vi ha många och stora brister — så ha vi dock i regeln mer längtan efter lycka och efter trevnad omkring oss än vad männen ha. Vi ha mer känsla och aktning för livet, för hemmet, för barnen. Vi äro mer om-

Zorn: OPAL.

vårdande om allt detta, var vi än stå på samhällets mångpinnade stöge.

Kvinnor ha så ofantligt mycket gemensamt, oberoende av olika samhällsställning, olika levnadsförhållanden, olika politisk åskådning eller trosbekännelse. De kunde och borde hålla samman om sina önsknings och hjälpas åt att befordra dessa.

Jag ser i min dröm hur kvinnor mötas i större eller mindre kretsar i var stad, var bygd och öva sig i att skärskåda gemensamma och allmänna frågor från skilda synpunkter och lära sig att jämka ihop sina önsknings och ge dem en bestämd form, när enighet kunde uppnås, och det vore nog ej sällan. Så beskaffade kvinnoönsknings kunde

sedan framställas t. ex. till kommunens styrelse eller andra myndigheter och vinna gehör genom sin samlade styrka.

Dessa lokalföreningar i ett medborgarförbund skulle bli en slags kulturcentra för kvinnorna där deras kunskap kunde ökas, och där de kunde hämta nya tankar, vidare intressen och goda lärdomar vare sig bokliga eller praktiska. Tidens stora rörelser skulle ej längre bli dem främmande, som ofta nu är fallet. Dessa skulle tillföras dem genom föredrag och böcker. De skulle uppfostra sig till att bli dugande samhällsmedborgare och fredsälskande världsborgare. De skulle sträva till likställdhet med männen i socialt och ekonomiskt avseende, de skulle arbeta för att kvinnornas synpunkter på sociala och lagstiftningsfrågor bleve beaktade inom de representativa församlingarna, och de skulle bemöda sig om släktets moraliska höjande.

Dessa möten skulle göras alldeles särskilt hemtrevliga med kaffe och samspråk, och helst också musik efter slutade förhandlingar. Den som ville skulle ha sitt handarbete med sig för att inte förlora tid. Mödrar behöva ha sin stickstrumpa i gång på alla lediga stunder om de skola kunna hålla sina slitvargar hela, och intet handarbete är lättare och trevligare att ha med sig bort.

Låter inte planen i min dröm bra och relativt lätt att utföra? Det beror på oss själva att sätta den i verket. Vi skulle ombilda alla våra många rösträttsföreningar till

sådana medborgarföreningar, sammanlutna i det stora medborgarförbundet, och även stifta nya, om än aldrig så små, på alla orter. Förbundet skulle därjämte uppehålla kontakten med dylika föreningar i utlandet till ömsesidigt gagn. Vår kedja skulle ringla in i var by och vart samhälle. Och förbundet skulle stå utanför alla partier och partisynpunkter och partistrider. Dess medlemmar kunde tillhöra vilket parti som helst eller intet parti, alldeles efter behag.

I detta förbund skulle kvinnorna kunna uppfostra sig själva och varandra till att bli en aktiv skyddsvakt mot allt som är rätt och ont och dåligt och fult i samhället.

”Död av hunger och köld...”

av Marika Stjernstedt.

Det finnes kanske ingenting jag för närvarande skulle vilja intressera så många människor som möjligt för hellre än för Rädsla barnens verksamhet. Och jag tror, att den som en gång fått upp ögonen för vad denna innebär, den som en gång ”väckts”, så att säga, den somnar inte så lätt igen, den blir trofast.

Låt mig berätta hur jag väcktes själv.

Det var en kulen och grå höstdag, disig, dimmig, som höstdagarna ofta äro det i norra Frankrike. Ty det var i norra Frankrike, ett av de första krigsåren, och ute i det franska dåvarande frontområdet.

Kanondånet, en ständigt mullrande åska, hördes som vanligt, eller hördes, som vanligt, inte alls, ty örat vänjer sig och uppmärksamheten slappas snart. Omkring mig bredde sig frontområdets vanliga ödemark, öde för allt vad normalt liv heter, men livlig nog genom diverse smärre truppförbunds rörelser, eller åsynen av lägerplatser, av maskerade hangarer, olika poster o. s. v. — allt nu skildrat hundra gånger så visst som en, oförglömligt för den tillfällige besökaren ej så mycket genom alla detaljer, vilka möta, intressera och förströ, men genom styrkan i det intryck av vanvett, vanvettiga offer, vansinnigt hjältemod, vansinnigt sublim tålmodighet, som slutligt stannar i ens sinne. Detta grå, ödelagda, söndermalda, nedtrampade, järnöversållade, bloddränkta landskap, där nu relativt lugn rådde — ty besökare föras naturligtvis icke fram i själva stridslinjen — det har en gång varit leende, behagfullt, rikt, befolkat av fredliga, idoga människor. Det är berättat intill banalitet och leda. Beklämningen, som suger sig in i en med allt starkare makt, ju längre man går så här, och ju mera man vänjer sig vid en viss spänning eller vid det pittoreska, den är likaså skildrad intill banalitet och leda; jag skall inte än en gång söka återge den här.

Men en detalj:

Och de skulle känna som sin särskilda mission att bli fredens budbärare och motståndare till krig och våld och krigslust i alla former och vaka över att inte ens barnens lekar finge besudlas av någon som helst krigsanstrykning.

Enighet ger styrka, heter det. Och det är denna enighet och denna styrka jag drömmer om. Det finnes ej tvivel i min själ — drömmen blir en gång verklighet.

Intill en fullständigt förödd liten by, sammansatt på sin tid av ett fåtal gårdar, låg en enkel krigskyrkogård för några soldatgravar. Vägen jag hade att följa gick tätt där förbi. De enkla provisoriska kyrkogårdarna äro ingen ovanlig syn i frontområdet; när man sett tio, när man sett tjugo av dem, stannar man inte mer var gång lika gripen... De ha ingått i medvetandet såsom hörande till krigslandskapets hela fysionomi.

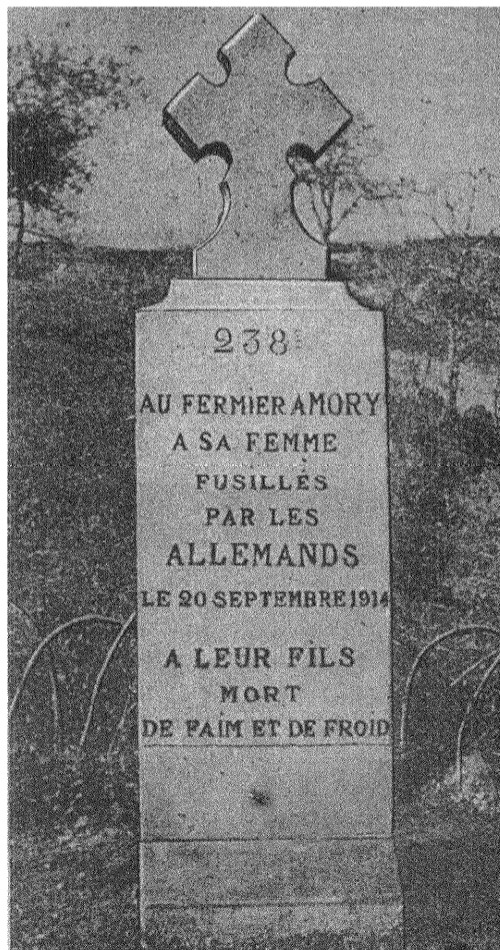
Dock, invid vägen låg en grav, litet bättre skött än de andra kanske, en stor grav, krönt av ett hugget stenkors, som skilde den från de fattiga tråkorsen på soldatgravarna. Det tog fatt mina blickar. Jag stannade, och jag läste:

TILL JORDBRUKAREN AMORY
TILL HANS HUSTRU
ARKEBUSERADE AV
TYSKARNA
DEN 20 SEPTEMBER 1914.

Och där nedanför stod:

TILL DERAS SON
DÖD
AV HUNGER OCH KÖLD.

Ack, det är numera ingen ny historia, ingenting märkvärdigt, intet drama vi icke alla hört motstycken till! Fredliga jordbrukare, fäder och mödrar ha arkebuserats överallt, går-

dar ha skövlats, rätt och mänsklighet ha vägt mindre än ett fjund på vindens vingar. Men denna gång, den första gång jag ett av de första krigsåren såg dessa ord:

DERAS SON,
DÖD AV HUNGER OCH KÖLD...

nej, jag skulle aldrig kunna komma att glömma det! Det högg mig för bröstet, det gjorde mig andlös, det rullade upp ridån till en tragedi, som den gången ännu icke överallt och om och om igen berättats: tragedin kring ett övergivet, gråtande litet barn, bortglömt att förgås av hunger och köld, sedan far och mor försvunnit.

Alldeles ohärdad var jag ju inte. Det belgiska sorgspelet hade upprört världen; rykten om ryska härjningar hade återgivits. Men bilden av det ensamma, föräldralösa späda barnet, dömt att ryckas bort som ett krigets omedelbara offer, den hade ännu icke ställts ut för mänsklighetens ögon. Jag mötte den här första gången — och jag tog den med mig.

Sedan dess har den nordfranska jordbrukaren Amorys barn mist individualitet och nationalitet. Det är inte längre ett, det är tusen sinom tusen. Det har hungrat, svultit och gråtit, tills det somnat bort i döden, snart sagt i vartenda ett av Europas länder, vad säger jag — Europas? Skulle jag då glömma Armeniens hundratusentals dräpta barn? Det har förgåtts i skogarna och öknarna, i ödegårdar och flyktingsläger, och slutligen också i hemmen och på sjukhusen. Överallt. Det är inte längre bara av en slump som en förbipasserande fått en antydning om dess öde. Det är nu känt av alla.

Jag har berättat historien här, i tanke att de, som läsa den, kanske sedan kunde komma att vilja välja ut ett barnaöde, ett enda, ett av alla dem, som berört deras fantasi, alla dem de hört nämnas, eller i pressen sett en antydning om under alla dessa senare år — och sedan göra det barnaödet till sin tankes egendom, akta det, minnas det, låta det växa vidare. Liksom för mig blev fallet med jordbrukaren Amorys barn... Hur många gånger stod det inte för mig: Ack, om jag fått komma dit i tid, om jag fått lyfta det lilla barnet med mig och föra det till säker ort och räddning! — Men det finns ju så många andra. De döda bör man icke beklaga, det är inte dem, man bör gråta över. Dem kan man inte hjälpa mer. Det är de levande man kan göra något för — de ännu levande.

Barnaglädje.

Några siffror föllö mig häromdagen för ögonen. Siffror, som kunna vara så torra och tråkiga och i allmänhet på långt håll giva en förnimmelse av räkenskaper, pengar och statistik och idel allvarliga saker, men ack vad mycket annat också siffrorna kunna berätta.

Som nu här: Stockholms Allm. kvinnoklubbs feriebarnsbeklädnads-kommitté håller just som bäst på med att göra upp sina räkenskaper för året och summorna äro så pass stora, att det liksom går en smul över kvinnoklubbars vanliga ekonomi, dessutom, och det är ändå det viktigaste, röra sig siffrorna denna gång inte endast om pengar utan också om små människobarn. Rapporten säger: 200 småttningar ha i år genom kommitténs försorg erhållit kläder helt eller delvis, och på så sätt blivit i stånd att få följa med skollovskolonin eller kommit ut som feriebarn och jag tycker mig se genom siffrorna längtande barnaögon, längtande till friskheten och friheten utom "stenöknen".

Tvåhundra! En droppe i havet visserligen, men ändå — så många mammor som se på sin lilla bleka pojke eller flicka och tänka: i sommar ska han ut på landet; lärarinnan tänker också: den där lille ska ut på landet i sommar. Så kommer den lille glädjestrålade till hemmet med budskapet: "Jag får komma med till kolonin, mamma!" — Men kläder skall det vara i bestämt antal och var taga dem?

Det var just när skollovskolonierna började, som denna klädfråga var synnerligen brännande och det gällde för många Stockholms hem att skaffa kläder eller låta barnen vara hemma. År 1904 bildade kvinnoklubben — efter ett föredrag av Soc.-Dem:s dåvarande kassör R. Hansen om ett liknande företag i Köpenhamn — en kommitté, som fick till uppgift att insamla medel till beklädnadshjälp åt sommarbarnen, där föräldrarna av någon anledning voro urståndsatta att själva ombesörja detta. Början var så anspråkslös som möjligt. En behållning av klubbens julgransfest å kr. 67:66 var grundplåten, men så snart arbetet väl var i gång, kommo bidrag från fackföreningar, behållning av tombolor, och av en mängd enskilda, som sympatiserade med det vackra arbetet. Första året kunde endast ett tjugutal barn erhålla kläder, och kommittén sökte länge att i främsta rummet företrädesvis hjälpa organiserade kamrater, som genom sjukdom eller arbetslöshet kunde behöva ett handtag. Från den tiden berättar en av kommitténs ännu kvarvarande ledamöter, huru en gumma med de vanliga djupa nigningarna kom och bad om hjälp. "Nå, Er man är väl

UPPBROTT.

Av ABDON FURUHAGE.

**I fjol var ditt hjärta förtorkat och trött
av allt det onda du mött.**

Nu känner du livssaven sjuda.

Nu hör du tonerna ljuda.

Nu lågar ditt hjärta åter i rött.

Din känslas vin kan du bjuda.

**O, heliga morgon! Du hälsar dess glöd
som för dig från nattsvart död.**

Det sjunger här utanför graven.

Nu tager du åter staven

**och vankar så glad från din bleka nöd
mot väntande bergen och haven.**

**Där strålar ett ljus förklarar kring allt
som förr var dig mörkt och kallt.**

Där kan du älska, förakta

och livet upphöjt betrakta

**och känna havsvinden frisk och salt
smeka din panna helt sakta.**

organiserad?" ljöd frågan och svaret blev: "Nej då, nej, snälla frun, då' ä' han visst inte, neej då". En ny nigning. Men den sökande underrättades, att det var ett villkor, som kommittén höll strängt på. Men så har kommittén alltid hävdad, att dess arbete inte är och inte får betraktas som välgörenhet, men det är bröderlighetsprincipen omsatt i handling.

Kommitténs arbete har alltid varit populärt inom partiet och offervilligt ha föreningar och enskilda stött verksamheten under de år som gått genom anslag och insamlingar. Främst bland anslagsgivande föreningar står f. n. Typografiska kvinnoklubben, som under de senaste åren regelbundet inlevererat omkring 1,000 kr. I sanning storartat.

Kommittén erhåller numera även anslag av behållningen från "Barnens dag" och har därmed måst utvidga sin verksamhet till vidare grupper av behövande medmänniskor.

Något över 50,000 kr. har sålunda under årens lopp genom feriebarnskommitténs arbete gått till att lätta många bekymmer för många mor och far och för de ett tusen fyratiotre flickor och ett tusen etthundrasjuttiofyra pojkar, som fått kängor, strumpor, skjortor, kostymer, klänningar och kavajer har kommittén öppnat portarna till all den sommarhärlighet, som ett litet barnahjärta kan trå efter.

A. Ö.

Kvinnorna mot kriget.

Kvinnornas avsky för krig och vilja till fred är i stark tillväxt och tar sig allt fler och fler uttryck. De stora världskongresserna i sommar och höst, där kvinnor från de förut krigande länderna mötte i försonlighet, voro präglade av allvarlig fredsvilja och krävande resolutioner i fredsriktning. Nu har även den syndikalistiska kvinnoföreningen, tillhörande Confédération générale du travail, utsänt ett uttrop så lydande:

Kvinnor! Den franska regeringen önskar att se Europa återigen simma i sitt blod. Alla medel användas för att få en konflikt att utbryta mellan Frankrike och Sovjetryssland. Regeringen önskar krig. Er plikt, kvinnor, är att sätta er emot det. Ni få inte tillåta att denna förbrytelse upprepas.

Då edra män, edra fäder, edra bröder och söner drogo ut 1914, kunde ni inte förhindra det. Denna gång gäller det att klart visa, att ni ha viljan till fred.

1914 visste ni inte vad krig ville säga. Det torde ni under de följande åren; sorgernas och lidandenas långa tåg gjorde er djuptänkare och handlingsfriare. De som ha makten skola veta, att denna gången skola kvinnorna veta att göra sin plikt som hustrur och mödrar. De skola icke tillåta, att man åter börja mörda. De skola icke ånyo påtaga sig att förse de stridande med granater och hjälpa till med att förfärdiga mordvapen. De önska fred, de såväl som alla andra, vilkas sinne icke är förmörkat av brottslig galenskap eller upphetsat av omätligt ägandebegär.

Gån talrikt fram, kvinnor, till de möten, där det protesteras mot kriget.

Höjen er röst mot de regeringar, som vilja tillåta mordandets återupptagande. Förener edra stämmor till ett rop, som skall ljuda högt från er och edra kamrater:

Ned med kriget!"

Det ropet kan inte för ofta höjas. Krig måste avskaffas.

A. M. H.

En studieplan i kommunalkunskap.

Ett av de ämnen, som A. B. F:s studiecirkel särskilt under senaste åren ägnat sig åt är kommunalkunskap. Ej mindre än 159 cirkel studerade sålunda detta ämne under föregående arbetsår.

För att giva dessa många cirkel en handledning i deras arbete har på uppdrag av A. B. F:s centralbyrå en studieplan i ämnet utarbetats av lektor Edgar Sjö Dahl.

Den nu föreliggande studieplanen förefaller kunna ge den ledning för cirkelarbetet, som är studieplanens uppgift att ge. Och med de detaljerade litteratur- och studieanvisningarna torde det ej bli någon svårighet för cirkelarna att gå igenom kursen, som är uppdelad på nitton sammanträden. Alltså just lagom för en vinters arbete.

Studieplanen erhålles från A. B. F:s centralbyrå, Sörvik, av A. B. F:s cirkel utan kostnad, andra till självkostnadspris.

Socialismen från evolutionslärans synpunkt.

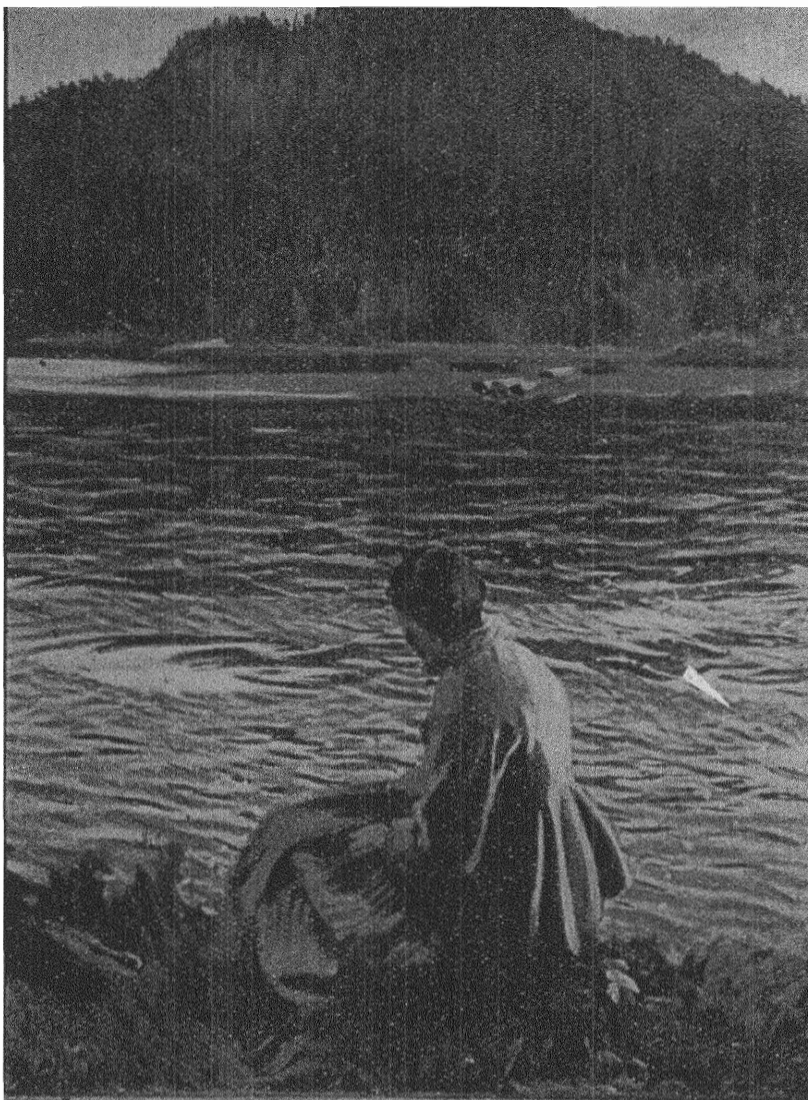
Om man ser på utvecklingen av världen och mänskligheten i stort och med litet opartisk blick och om man läser historiens urkunder så långt tillbaka, som det finns en dylik, så finner man, att samhällsförhållandena växlat ganska betydligt, ja, att det t. o. m. aldrig varit stillestånd utan alltid en utveckling från ett lägre till ett högre tillstånd. Dessa samhällsförhållanden äro blott de former, som det inneboende livet ikläder sig för att få bästa möjliga tillfälle att uttrycka sig eller medel att arbeta med. Livet bakom formen är det centrala — kalla sedan detta liv med vad namn som behagar oss bäst — det som ingen början haft eller något slut skall få, den eviga eldens gnista som uppenbarar sig på så många sätt men som aldrig slocknar — formen är det yttre föränderliga, det växlande. Fysiska atomer — i och för sig även de besjälade av samma odödliga liv — ingå olika föreningar som bilda kroppar eller höljen åt livet, men när den skapade formen blivit utnött eller för trång för detta växande liv upplöses den och dess atomer skingras för att ingå nya föreningar, skapa nya kroppar.

Så är förhållandet med solsystemer, planeter, världar, samhällssystemer, människoraser, ja, i logisk konsekvens härmed, även med oss enskilda människor. Liv och död växla ständigt, men ändå förekommer det ingen död — i den mening vi bruka inlägga i detta ord — de tär bara livets övergång från en form till en annan. Döden kan ingenting förstöra av det som är evigt, endast ge det eviga en möjlighet till vidare växt och utveckling i en mer fulländad, mer uttrycksfull form.

Då livets mål är fullkomning och dess medel utveckling, förstå vi att det, i det stora hela, inte kan bli tal om möjligheten av en tillbakagång, om än aldrig så skenbar tidtals, men då livets hjul rullar fram i form av en spiral, kan det till synes bli ett stillestånd eller en tillbakagång under vissa perioder. Formerna för livet äro inte alltid de bästa möjliga — även dessa ha sitt livs zenit — och livet pulserar inte alltid lika starkt och friskt, men dock går utvecklingen framåt och uppåt utan uppehåll.

Livet skapar sin klädnad i harmoni med sitt utvecklingsstadium och därför går även formernas sammansättning mot ständigt högre fullkomning.

Överallt och i allt finns det skaparkraft och skaparglädje, från gudarna som skapa världar till sitt tummelfält till barnet som inhöljer sina fantasifoster i lerfigurer. Skaparglädjen är den högsta och fullaste av alla livets

Zorn: GOPSBERGET.

glädjeämnen såväl som dess lovsång till alltings upphov.

Om man ser på livet från denna synpunkt, blir man aldrig hopplöst förtvivlad inför vad som än inträffar, eller hur det än är, ty i det stora hela är allting gott och ändamålsenligt, sen må vår okunnighet eller vår själviskhet tycka ett annat. Ja, t. o. m. de största lidanden och svårigheter kunna bli vad vi välsigna mest, ity att dessa ha lärt oss att tänka på livets stora problem och befordrat det högre livets växt.

Om vi tillämpa denna livsfilosofi på vad som händer och sker i vår tid, ja, då ta vi även det med sinneslugn och jämnmod. Då bli vi inte översiggivna om ett nytt samhällssystem håller på att arbeta sig fram, utan vi ta det som ett bevis på att det gamla är utslitet, att livet som finns bakom blivit för stort och starkt för den gamla formen; så det spränger bojorna för att ikläda sig en ny och vidare form. Då rädas vi inte mer för socialism än för vilket annat system som helst.

De, som så förtvivlat hålla fast vid det gamla äro de, som inte kunna följa med i utvecklingens egen takt utan stanna och se sig tillbaka som Lots hustru gjorde. Men, liksom hon, bildligt talat, blev förvandlad till en salt-

stod, då hon ville med längtan betrakta sitt kära Sodom och Gomorra i stället för att skynda vidare undan dess förstörelse, så bli också dessa, som inte vilja se framåt utan envist hålla fast vid de gamla formerna, stelnade i formen.

Konservatism är just ordet för detta seende tillbaka, detta stelnande i formen.

Det bör därför vara med enbart beklagande blickar vi betrakta dessa våra medmänniskor, som försöka hämma i stället för främja livets utveckling och framåtskridande.

Det stora världskriget var med all sannolikhet dödsryckningarna av det samhällssystem som blivit kallat det autokratiska eller fåtalets ledning av det stora flertalet. I och för sig vore det nog intet ont eller orättvist i det systemet, så länge flertalet inte stöd på den utvecklingsnivå, att de kunde eller ville leda sig själva. Men, efter hand som livet utvecklade sig och framåtskridandet fortfor, blev flertalet mer och mer moget för självstyrelse. Den åt det intelligentare fåtalet givna makten att värna, vårda och kärleksfullt leda de mindre intelligenta urartade äver mer och mer till förtryck, exploatering och själviska syftemål och dessa båda i förening; å

den ena sidan massornas växt, å den andra det styrande fåtalets egoism, framskapade längtan och begäret hos flertalet efter att få leda sig själva, att få ta ansvaret i egna händer, att så att säga få stå på egna ben. Men därmed äro vi också inne i den demokratiska anden och idéen, ty som bekant förefinnes alltid behovet, begäret, längtan efter en viss sak först, innan förmågan att tillgodose detta begär framskapas.

Se'n gäller det alltså för dessa, som skakat av sig förmynderskapet, att finna formerna för sitt självstyre och vad är då naturligare än att de anamma det socialistiska systemet, som just för detta ändamål uppenbarade sig i vår värld. Och endast dessa, i de gamla formerna stelnade individerna, som fortfarande behärskas av maktlystnad, kan ha något att invända mot införandet av det nya systemet, ty det avser ju endast att ge varje individ tillfälle till självverksamhet, självstyrelse och självansvar. Det är intet alls konstigt i detta; intet för livets och utvecklingens lagar revolutionerande och absolut ingenting som stannar världar och solsystemer i sitt lopp; det är bara en detalj i den stora evolutionsplanen och som, när denna detalj är utformad, kommer att ge födelse åt en högre och bättre detalj, en högre och mera uttrycksfull form för livet att arbeta uti. Socialismen vill ju endast åt varje individ ge vad den behöver av de materiella ägodelarna för att därigenom bli i tillfälle att förvärva de andliga värdena. Och varför skall det vara överflöd hos en del och brist hos en annan på dessa jordiska ägodelar, som dock framalstras av moder naturen och alla arbetsföra och arbetsviliga individer i gemenskap? Djupare sett så är ju mat, kläder och husrum — det huvudsakliga varom striden står för ögonblicket — endast ett lån som naturen ger oss alla under den tid vi hålla på att studera livets stora mysterier och som vi absolut inte kunna ta med oss till det stora okända, när studietiden är slut. Varför då bråka om dessa minst viktiga saker, varför inte unna var och en allt vad han behöver av dem? Varför inte i stället hjälpas åt att utfundera nya och bättre metoder att i naturens obegränsade tillgångar skapa fram mera och bättre materiella förnödenheter?! Endast okunnigheten och själviskheten kan vilja hämma ett utvecklingsarbete i den riktningen.

Men, om vi inse detta, återstår ju endast att resonera om detaljerna hur vi skola framskapa nya resurser och hur vi rättvisare skola fördela det hela. Detaljerna härför komma nog under arbetets gång, om vi bara äro överens om principerna och då i detta sammanhang inte ingår att se på de egentliga detaljerna, utan på idéerna, skall jag ej ingå därpå. (Forts.)

En 60-åring.

Mina Engström-Pettersson.

60 år fyllde den 7 nov. fru Mina Engström-Pettersson. Hon är en av den soc.-dem. kvinnorörelsens mest energiska förkämpar här i Uppsala. Långt innan det blev möjligt att här bilda soc.-dem. kvinnoklubb var hon ivrigt verksam för att bereda mark för denna arbetarkvinnornas politiska organisation.

På eget initiativ och egen risk tog hon hem Morgonbris och spred denna varje månad under många år, dels på föreningsmöten, och dels genom besök i arbetarehemmen. Man förstår vilken betydelse detta hade att sprida vår tidning i arbetarehemmen för att bibringa kvinnorna politisk upplysning.

I anslutning till hennes högtidsdag vilja vi särskilt uttala ett tack och giva en honnör för detta många gånger svåra och otacksamma arbete, men som dock är så viktigt för vår rörelses framgång. Hon har också tagit verksam del i vår kvinnoklubbs arbete genom att tillhöra styrelsen och i andra förtroendeuppdrag.

På bemarkelsedagen uppvaktade också kvinnoklubben henne genom sin styrelse, som överlämnade en kristallvas fylld med blommor.

O. J.

Frågan.

(Forts. fr. sid. 8.)

»Till att begynna med kunde jag nämna denna fordran på evighetsliv som ett utslag för det mänskliga storsjansvansinnet i sin högsta potens. Ty är det icke förmätet att för det komplex av tämligen tvivelaktiga bestämmingar, som utgöra mitt jag, kräva en fortvaro i evigheters evighet. Se omkring dig! Över oss välver sig himlen. Vad äro väl vi, två prickar i den

omätliga rymden», den djupa rösten, som annars ljud så försiktigt lågmält, höjde sig till ett visst patos. »Bakom oss resa sig träd, som äro oss långt överlägsna i livslängd och även i livsmöjligheter. Elden kan sveda deras grenar, men rotens safter stiga, och den härjade stammen skjuter nya skott. Fåglar sväva över oss, och här gå vi, bundna vid jorden. Havet sjunger, mäktigt överdövande våra svaga stämmor. Vad äro väl vi?»

»Jag talar inte om någon fordran utan om ett livsbehov. Ty törsten efter evighet är mänskan lika medfödd som det naturliga behovet att laska tungan med vatten.»

»Blir all törst släckt?» Det försåtliga spørsmålet framställdes i skonsam, nästan ursäktande ton.

»Nej. Näja då», den unge sprang upp och sträckte sina knutna händer mot himlen, själv en liten kosmos, genomträngd av vilja och trots, »då kommer jag med det som ett ofrånkomligt krav på livet. Jag vill leva. Min vilja stiger som ett hot mot universum. Det jag tänker skall bli en verklighet.»

»Men bringar du några bevis, för att så sker? Så ha mänskor under årtusenden stormat himlen. Brukar det gå i uppfyllelse, som man längtande sträcker sig efter? Är det sant, att vilja är att kunna?»

»Det beror på vad man vill.» Svaret kom mycket mera dämpat. Ynglingen hade satt sig i sanden.

»Just det ja. Nu börjar du redan med modifikationerna. Men om det skulle vara något bindande med den mänskliga viljans uppfyllande, så skulle man väl kunna vilja vad som helst, utan att uppfyllandet mötte hinder. Annars är för mig den där trotsiga prickken just mänskan i högsta potens. Och nu nalkas vi livsheroismen, med vilket ord jag tror mig bäst kunna beteckna min åskådning.»

»Vad menar du härmed?»

»Tror du inte, att det finns en hel del vackra saker, som jag gärna skulle vilja tro, och som det också skulle skänka mig styrka att tro.» Den äldre undvek att gå rakt på det framkastade spørsmålet.

»Nåmen tro då vad du vill!» Nu återtog den unga stämman sitt obehärskade tonfall. »Tjänar all denna behärskning något till? Är den värd, vad den kostar?»

»Nu nalkas vi i ännu betänkligare grad livsheroismens kärna. Ty just detta är för mig heroism: att icke låta sitt förnuft slöa till för att kunna omfatta något behagligt. Kan jag icke bejaka en livsåskådning med varje del av mitt väsen, vill jag ej hysa den. Du vill väl ändå inte bekänna dig till den gamla satsen, att förnuftet är fienden?»

(Forts.)

Varför skola vi giva barnen ENERAGON?

Jo, därför att det i lättast absorberbara form tillför organismen just de ämnen (speciell de organiska fosforföreningar), som barnakroppen behöver för sin fysiska och psykiska utveckling. Klenta barn bliva förvånande fort friska, pigga och motståndskraftiga. ENERAGON, kraftnäring, väl blandad med mjölk, välling, gröt eller omeletter enligt bruksanvisningen tagas utan svårighet. ENERAGON-MALTOS, ENERAGON-KAKAO smaka utmärkt och tagas med begärighet.

ENERAGON-preparaten förordas av svenska läkare, tillhandahållas å apoteken och i drogaffärerna.

Tillverkas av

A.-B. PHARMACIA, STOCKHOLM.

Kontrollant: Professorn Fil. Doktorn K. A. Vesterberg.
Prospekt på begäran direkt från bolaget.

Nya böcker.

(Från Nutidens förlag.)

''En dotter av Sinn-Fein''

av den irländske författaren Patrick Mac Gill. Det är en vacker och intressant kärleksroman med motiv från det oroliga Irland. Man läser alltid MacGill med nöje; hans fina karaktärsskildringar, hans ypperliga folklivsbilder och hans friska medryckande stil göra att hans romaner bli synnerligen populära. Alla hans här utgivna böcker ha också redan tryckts i många och stora upplagor. ''En dotter av Sinn-Fein'' har utom sina övriga förtjänster även fördelen att vara aktuell och spännande.

Hjalmar Branting

av fil. d:r Erik Thyselius. Pris 50 öre.

I sin populära serie ''Föregångsmän'' har Nutiden till Brantings 60-årsdag utgivit denna rikt illustrerade skrift, som ger en god bild av Branting som politikern, publicisten och människan. Det billiga priset gör att envar borde skaffa sig boken.

Socialdemokratien i Sverge

av Gerhard Magnusson och Svenska Kvinnor av Ellen Fries ha utkommit från Nordstedt & Söners förlag. Till dessa böcker skola vi återkomma i ett följande nummer.

Studiekamratens Jul

utkommer i början av december i vackert färgomslag. Det stora och vackra numret kommer att innehålla bidrag av Ellen Key, Ludvig Nordström, Erik Hedén, Ivan Oljelund, Erik Lindorm, G. Hedenvind-Eriksson, Ture Nerman, Alb. Viksten, Maj Hirdman, Harry Blomberg m. fl. Trots sin storlek blir tidningen synnerligen billig, endast 1 krona.

Rekvirera därför snarast denna verkligt vackra, stora och innehållsrika jultidning från Studiekamratens exp., Folkets Hus, Norr, Stockholm.

Straffen för fosterfördrivning mildras.

Sakkunniga för utredning av frågan om ändring av i kap. 14 par. 26 strafflagen upptagna bestämmelserna om fosterfördrivning ha nu, enligt de meddelanden som lämnats oss, enat sig om ett förslag som kommer att framläggas vid nästa års början.

Som bekant, inlämnade styrelsen för Socialdemokratiska kvinnoförbundet under juni månad i år en skrivelse till dåvarande justitieminister Åkerman, varuti anhölls om ändring av dessa lagar. Det nu väntade lagförslaget kommer att gå i den av vår förbundsstyrelse begärda riktningen.

EN BOK
FÖR VARJE
ARBETARE

SOCIALDEMOKRATIEN I SVERGE

av

Gerhard Magnusson.

I. I brytningstider.

Kr. 20: —, inb. 25: —.

P. A. Norstedt & Söners förlag.

Från kvinnoklubbarna.

Från Jönköping.

Socialdemokratiska kvinnoklubben i Jönköping hade inbjudit Huskvarna kvinnoklubb till kamratmöte, som hölls i Folkets Hus i Jönköping söndagen den 19 sept. Huskvarna-klubbens medlemmar hade talrikt infunnit sig och det var med stor glädje som Jönköpingsklubbens ordförande hälsade de närvarande välkomna.

Till diskussion hade uppställts tvenne frågor, nämligen: ''Nyttan och möjligheten av kamratmöten'' samt ''Kvinnorna och nykterhetsfrågan''. Första frågan, som inleddes av fru Agnes Lithman, resulterade i beslutet att kamratmöten skulle anordnas, då de voro både nyttiga och uppmuntrande. Andra frågan inleddes av fru Elin Neuman, som i ett temperamentsfullt, sakrikt och givande anförande, kanske rättare agitatoriskt föredrag, framhöll kvinnornas syn på nykterhetsfrågan.

Som en röd tråd gick genom såväl anförandet som den därpå följande diskussionen den uppfattningen, att kvinnorna hade största orsak att ansluta sig till förbudskravet, då de voro de som mest fingo lida för dryckenskapen och klarast kunde se och känna de farliga följderna av densamma. Kvinnorna äro ju släktets mödrar och det är de, som få nedlägga det första och största arbetet med barnens skötsel och fostran, varför det bör kännas bittrast för dem, om detta arbete

Allt större

Konsumtionsföreningen Stockholm

med omnejd

Under år 1920 har föreningen fått
närmare 2,000 nya medlemmar.

Bliv kund och medlem!

blir intresset för

skall bära sådana frukter, som ett spritmissbruk kan medföra.

I detta hänséende intaga fader och moder olika ställning, då ju moderns intima beröring med barnet gör, att hon måste känna det starkare. Fastän ärftlighetsteorin är omvistad, är det dock icke utan betydelse att nykterhet råder i hemmet, ty även exemplets makt är stor.

Den mycket omtalade och beprisade måttligheten är svår att bestämma, men dock hålla dessa människor det för en personlig uppoffring med ett förbud. Vi hava kanske det största motståndet att vänta just från detta håll, då de visa på huru väl de kunna sköta sig. Men det kanske är att begära ännu större uppoffring och det därtill från ett långt större flertal människor, då man begär att alla de skola offras, som falla under spritmissbruk, samt därtill även deras barn och hem lida oerhört av de svårigheter, som därav uppstå.

Å ena sidan framhölls, huru man genom att interpellera riksdagsmännens ställning i denna fråga innan de uppsattes som kandidater kan framföra dem som arbeta för nykterheten, liksom man genom att påvisa samhörigheten mellan lagstiftningen och de missförhållanden, som möta oss, kan få allt flera kvinnor att förstå nyttan av att de bilda sig en uppfattning härutinnan, samt öppet tillkännagiva sin ståndpunkt, på vilket sätt man helt säkert finge till stånd en så stark opinion för kvinnornas krav, att de styrande alldeles visst komme att taga hänsyn därtill. Å andra sidan framkom, att som läget nu verkligen är, får man dock icke se så ensidigt på enbart denna fråga, ty därigenom riskerade man att flera fullödiga och inom partiet väl förfarna partikamrater skulle kunna undandraga sin hjälp. Men vad vi böra fordra är, att de som väljas på nykterhetsprogrammet också i fortsättningen intaga denna ståndpunkt. Av de andra kan intet fordras, utan blir det vår sak att ge vår vilja tillkänna och genom olika medel söka få dem att förstå våra synpunkter och i konsekvens med det demokratiska styrelsesättet tillmötesgå berättigade krav i den mån de framkomma.

De närvarande enades om att kvinnorna böra med skärpa framhålla sitt krav på förbud, ty som det nu är med restriktioner är det icke lätt avgöra när överträdelser äga rum. Med ett förbud bleve det lättare att kontrollera och beivra överträdelser och med tiden försvunne nog en hel del oegentligheter som nu förefinnas och visa sig som skrämmande spöken.

Den i allo trevliga och av bästa kamraterna präglade festen är nu ett minne blott, men vi få hoppas att bandet mellan oss kvinnor växer starkare och att vi få goda resultat av våra kamratmöten. A. L.

Från Norbergs kvinnoklubb.

När vi i vår kära Morgonbris läsa om hur mycket andra klubbar arbeta och uträtta, så är det med en blygsam känsla utav att vi kunna göra så litet. Viljan bland medlemmarna finns nog, men det är förmågan som fattas.

Klubben bildades senaste gången i mars 1919. Av årsberättelsen framgår, att klubben

under året hållit 5 styrelse- och 10 ordinarie samt 1 extra och 1 samkvämsmöte. Av tidningen Morgonbris har sålts 560 ex. Klubbens inkomster och utgifter ha balanserat på en summa av kr. 213: 35.

Norberg är en hårdarbetad plats, då det gäller organisationsarbete, i synnerhet bland kvinnorna. De stå så oförstående för tidens krav och det fordras så mycket upplysning och självstudium för att kunna få fram de socialdemokratiska idéerna och för att komma till en bättre och sundare samhällsordning. Men vi få väl hoppas, att med tiden det skall komma den dag, då vi kvinnor fullt förstå, att vi äro en länk i den stora kedjan, som sammanhåller arbetarklassen till att störta det bestående samhället.

Eniga vi stå, söndrade vi falla. "Det kvinnligt veka i människosinn skall ringa rättfärdighetens rike in."

Till sist en hjärtlig och kamratlig hälsning till alla kvinnoklubbar landet runt.

Styrelsen.

Från Karlstad.

Karlstads socialdemokratiska kvinnoklubb anordnade kamratmöte söndagen den 3 okt., vartill inbjudits 6 klubbar inom distriktet. Rätt många kamrater hörsammade inbjudningen och i synnerhet från de mest avlägsna klubbarna komma de flesta. All heder åt dem.

Mötet, som började kl. 11.30 f. m., öppnades med sång av sångföreningen Manhem, vilken med sitt goda urval av sånger satte feststämning över mötet för hela dagen. Därefter höll A. Norsell en kort redogörelse över det nya lagförslaget till allmän sjukförsäkring, varpå vidtog en stunds diskussion. Något uttalande gjordes ej, utan uppmanades klubbarna att på sina respektive möten upptaga frågan till grundlig diskussion.

Vidare upptogs till behandling en till distriktskonferensen inlämnad men till klubbarna hänskjuten fråga: "I vad mån kvinnan som moder kan inverka på det uppväxande släktet, så att detta vinnes för våra idéer". Frågan diskuterades livligt och beslöts att diskussionen fick utgöra svar på frågan.

En annan diskussionsfråga om skönlitteraturens betydelse blev föremål för en livlig diskussion, varefter mötet gjorde följande uttalande:

"Vi anse att skönlitteraturen är av stor betydelse såväl i bildningshänséende som däruti, att den ger oss möjlighet att fördjupa vår livsåskådning och fylla våra andliga behov."

Sveriges soc.-dem. kvinnoförbund.

Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Vessman, Upplandsgat. 85, 4 tr., Stockholm. A. T. 244 36.

Därefter talade fru Norsell om höstens stads- och kommunalfullmäktigeval och mötet uttalade sig för nödvändigheten av att kvinnorna känna ansvar och med kraft och energi deltaga i höstens valarbete, så att arbetarklassens mångåriga samhällsnyttiga arbete får bakslag.

Till slut upptogs nykterhetsfrågan till behandling. Inledare var fru Hulda Flood, vilken gav några korta utdrag ur nykterhetskommitténs betänkande. Något uttalande i frågan gjordes ej, men beslöts att arbeta för att få upp en opinion i frågan och uttalade sig mötet för en rådgivande folkomröstning för förslaget antagande.

Under middagsrasten vandrade mötesdeltagarna ut till redaktör Frösells grav och smyckade den med blommor.

Vi skildes med den känslan, att det är nyttigt, att då och då hålla ett kamratmöte.

Karlstadsklubben sänder härmed kamrathälsningar till alla landets kvinnoklubbar genom

Anna Lindgren.

Bliv medlem i den socialdemokratiska kvinnorörelsen!

Stockholms stads arbetares

föreningars samorganisation av Svenska Kommunalarbetareförbundet hava erhållit k. m:ts resolution för anordnandet av ett lotteri i och för upprättandet av ett semesterhem för kommunalarbetare. Lotterna hava nu utkommit och försäljas i cigarr- och tidningsaffärer för kr. 2:10 samt även genom kommunalarbetarna. De senare förvänta att övriga fackorganisationer med dess medlemmar visa sig solidariska genom utseende av lottförsäljare samt med köp av lottsedar. Högsta vinsten utgöres av ett hemman vid Boda station i närheten av Borås och omfattar detta 76 tunnlands areal med boningshus, uthus, lantbruksredskap, hästar, kor, oxar och höns till ett värde av 20,000 kr. Andra vinsten är en lantgård vid Ununge i Stockholms län värd 12,000 kr. med en areal av 26 tunnland samt boningshus. Bland övriga vinster märkas: motorbåt, motorecyklar, piano, lantbruksredskap, skrivmaskin, Nordisk familjebok m. m. och är ingen vinst under 8 kr. värde. Dragning förväntas redan 1 jan. 1921.

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan 33
n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- och utländska nyheter

Damkappor, Dräkter och Kjolar

till billiga bestämda priser. Obs! Beställningar utföres till billiga priser.

MORGONBRIS.

Redaktion: Ruth Gustafson, Bränn-
kyrkagatan 27, Stockholm Sö.

St. Tel. Söder 74 94.

Expedition: Anna Svensson, Grinds-
gatan 10, III, Stockholm Sö.

St. Tel. Söder 78 98.

Gård med hästar nästan kor o. redskap gratis!

Genom köp av en lott för kr. 2:10 kan
vinnas å Kommunalarbetarnas lotteri:

Hemmanet 1/8 mtl Gästarp Nr 1, 1 1/2, km.
fr. Boda hållplats, 36 km. fr. Borås, Areal:
76 tld. Boningshus av timmer med tre rum
och kök. Murad ladug. m. stall m. m. samt
inventarier: 2 hästar, 2 kor, 1 ox, 1 tjur,
höns och lantbruksredskap,

Värde 20,000 kr.

Lägenheten Hansjötorp Nr 1, 4 km. från
Ununge station i Stockholms län. Areal: 26
tld. Timrat boningshus, ladugård.

Värde 12,000 kr.

Bland övriga vinster märkas: Motorbåt
8,000 kr., Sommarhem 6,000 kr., Lantbruks-
redskap 4,985 kr., Motorcykel 2,900 kr., Pia-
nino 2,000 kr., Herrumsmöbler 1,525 kr.,
Bordsilver 1,211 kr., Skrivmaskin m. bord 985
kr., Ehemotorcykel 950 kr., Nord. Familjebok
805 kr., Schatull bordsilver 784 kr., Damrums-
möblemang 700 kr., Kopparkärl och Takkrona
700 kr., Kristallkrona 680 kr., Orgel 625 kr.,
Utombordsmotor 600 kr., Kopparkärl 500 kr.,
Guldur med kedja 500 kr., Oljemålning 500
kr., Linnedukar 490 kr., Dubbelbösa 420 kr.,
Symaskin 400 kr., Jardinière och Kandelabrar
390 kr., Porslinservis 322 kr., Velociped 300
kr., Oljemålning 250 kr., Dragspel 200 kr.,
Oljemålning 200 kr., många vinster å 100, 50,
40, 15, 10 och lägst 8 kr.

Kontroll och garanti. Överståthållareäm-
betet har till styrelse för lotteriet förordnat:
hrr R. Rutensköld, K. Lantz och S. Thyselius;
till kontrollant: hovrättsnotarien S. Åkerblad,
som även deltagit i revisionen av räkenska-
perna. Hos Ö. Å. har borgen nedsatts till
säkerhet för lotteriets förbindelser.

Dragningsdag äger rum då lotterna slutsålt,
troligen i januari 1921. Försäljare antagas.

Skriv och rekvirera LOTTER

Pris Kr. 2.10.

Urklipp och insänd kupongen i öppet brev,
porto 5 öre, slutet 20 öre.

KOMMUNALARBETARNAS LOTTERI.

Exp. Bryggaregatan 14, STOCKHOLM C.

Från Kommunalarbetarnas lotteri,
Stockholm I,

A.
rekvireras att sändas mot postförskott
st. lotter å 2:10 pr st. (till partipris kr. 1:90
pr st. vid köp av minst 10 lotter på en gång).

Namn:

Adress:

Postanstalt:

OBS.! Vid köp av 1 till 9 lotter utta-
ges med postförskottet, vid lott-
sedlarnas expediering, avgift även för drag-
ningslista och porto. På 10 lotter och där-
över erhålles en lista gratis tillsänd.

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN

Alla slag av bankaffärer — Högsta inlåningsränta

Offentligt tack.

Undertecknad styrelse vill härmed
framföra ett hjärtligt tack till Spånga
Socialdemokratiska kvinnoklubb för
den gåva av 100 kronor, som klubben
skänkt till Folkets Husföreningen.

Spånga i nov. 1920.

Styrelsen för Folkets Husförening.

Försäkra Ert **LIV**

FOLKET

Fonder: 5.5 milj. kronor.
Försäkringar för 76 milj.

Brand-försäkra lösöre
och fastigheter
SAMARBETE

Fonder o. kap.: 1.3 milj. kr.
Försäkringssumma: 390 milj. kr.

Adress: STOCKHOLM.
Ombud å större platser.

Prenumerera på
MORGONBRIS!
som är arbetarrörelsens
kvinnotidning, och såle-
des bör finnas i varje
arbetarhem.

**Stockholms stads, Stockholms o.
Uppsala läns soc.-dem. kvinnodi-
strikt.** Adr.: Kassören Fru Ellen Cato, Sol-
berga, Huvudsta.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.)
avhåller ordinarie möte 4:de måndagen i
varje månad kl. 8 e. m.

Obs. Lokal i D-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

**Stockholms Allm. Kvinnoklubbs
sångkör.** Repetition torsdagar kl. 8 e. m.
i Folkets Hus, rum J. Beställningar mottager
fröken L. Jäderlund, Allm. tel. Kungsh. 20 54,
Snudbyberg 3.

Stockholms södra kvinnoklubb
soc.-dem.) avhåller ordinarie sammanträde
1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i
lokalen 3 tr. Södra Folkets Hus.
Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsagatan 10, III,
Stockholm.

Styrelsen.

**Vasastadens soc.-dem. kvinno-
klubb** har ord. möte 1:sta måndagen och 3:dje
tisdagen i varje månad kl. 7,30 e. m. å lokalen
Upplandsg. 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten).
Uppbörd och inskrivning varje möte.

Styrelsen.

Klubbkassörer, Obs.!

Kvartalsrapporten och avgiften till
förbundet skola samtidigt insändas
till kassören, adr.: Anna Svensson,
Grindsagat. 10, 3 tr., Stockholm Sö.

Huru mycket äro Edra tänder värda?

En amerikansk tandspecialist anslår
värdet av en människas friska tänder
till omkring 5,000 kronor.

Men kan man värdera tänder i pengar?
Skulle Ni vilja mista Edra för något
pris? Men låt oss anslå värdet till 5,000
kr. Ett smycke för denna summa vore
Ni mycket rädd om och skötte väl.

Mycket mer bör Ni akta Edra tänder,
vilka aldrig kunna ersättas!

Sköt om dem genom årligt besök
hos tandläkaren och dagligt bruk av
Lazarol Tand-Crème! Högsta kvalitet!
Dubbelstora tuber!

**Kungsholms soc.-dem. kvinno-
klubb** avhåller ord. möte 3:dje onsdagen i
varje månad kl. 8 e. m. S:t Eriksgatan 21.

Ordf. Hildégard Ström, Bergsgatan 27, 1 tr.
ö. g.

**Föreningen för Hembiträden i
Stockholm** avhåller möte 1:sta och 3:dje
torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. (utom
juni, juli och aug.) i Folkets Hus G-sal.

Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller
möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m.
i Huvudsta Folkets Hus och 4:de onsdagen
i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets
Hus.

Styrelsen.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb av-
håller ordinarie möte 2:dra måndagen i måna-
den kl. 8 e. m. å Folkets Hus' C-sal.

Styrelsen.

Eskilstuna kvinnoklubb avhåller or-
dinarie möten 1:sta måndagen i varje månad
kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, rum nr 4.

Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb av-
håller ordinarie möte första torsdagen i varje
månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.